

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 30 cèntims - Pelai, 62. Telèton 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

Any IV. Núm. 181 - Barcelona, dijous, 21 de Juliol de 1932

Pi i Margall va morir
pobre... però sense
deutes.

L'ACTUALITAT POLÍTICA

Manca de tradició parlamentària

Només la manca de coneixement del que és veritable parlamentarisme — cal no oblidar que el nostre país no en té cap tradició ni cap experiència veritables —, pot explicar que fos possible un debat polític com el d'aquesta setmana. Hom intentava derrocar un govern que té majoria dins la Cambra, mitjançant una pressió exercida des del carrer. Hom pretenia titllar de dictatorial una Cambra que està en el ple de la seva legislatura i encara no ha enllestit tota la tasca que li fou encomanada. Hom invocava un divorci entre el Parlament i el país. Per tota demostració, una fàcil agitació d'uns quants elements volia donar-hi versemblança.

Si el fracàs no hagués coronat l'empresa temerària, ens hauríem trobat del tot transportats als procediments de la passada monarquia. Quin precedent no hauríem sentat? Basta que algú faci córrer que una Cambra no representa el poble, i ja cal dissoldre-la en mig de la legislatura i abans d'haver finit el seu comès. Si fos possible, qui no empararia aquesta martingala, sempre que s'hi veïés amb forces? Com seria possible la bona gestió dels interessos nacionals, si a cada punt els Parlaments depenguessin de les bullides carrerívoles escalfades per personatges o partits ambiciosos?

Invocuen, sembla, la sobirania del poble. Però no saben que, un cop elegit el Parlament, té delegada tota la sobirania. L'elector que dona lliurament el seu vot, per això mateix, té la plena responsabilitat del seu acte, i mai no pot revocar-lo. El diputat que ell ha elegit és diputat de tota la Nació. No és el seu diputat, sinó de tot el cos nacional.

Per aquest motiu, totes les maniobres que tendeixen a pertorbar des de fora la vida parlamentària, són en si eminentment faccioses; com adreçades a descompondre el bon ordre de la vida nacional. La sobirania del poble és el seu dret a encarnar la llei, i el seu deure a sotmetre-s'hi, ell, el poble, primer que tothom. Un poble que no respecti la seva pròpia llei seria un poble despòtic; i la sobirania popular cal que no degeneri mai en dictadura del poble; no menys dictadura que qualsevulla de les altres.

Això és tan cert, que en el cas present hem vist agrupar-se al costat dels sedients defensors de la sobirania del poble contra la «dictadura» parlamentària, tots els elements reaccionaris, puntals de les passades dictadures, militars i semicivils; tots els Gills Robles que ara invoquen la Constitució i que, simultàniament, es vanen de no haver-la votada. Llur esperit, amant del desordre camuflat que representa una dictadura, els empeny d'esma cap a les maniobres anarquitzants. Entre ells, algun, menys inconscient, secunda el moviment demagògic, perquè sap que el triomf del criteri del partit radical (suposant que aquest partit és diu Lerroux) seria la mort del veritable republicanisme. La República, aprofitant els vestits de la monarquia, seria ben aviat una víctima de totes les dictadures, en gradació, des de la civil fins al retorn a l'odi i l'execrable militarisme, que posaria Espanya en breu termini als peus d'una Restauració, o, més aviat, del catalanisme final: el caos social i econòmic.

Com a catalans, encara, la maniobra ens repugna per doble motiu: pel que hem dit i perquè el senyal de l'atac ha coincidit amb la presentació del nostre Estatut, que està fent de cap de turc. Després de repetides declaracions del senyor Lerroux, totes en sentit de fer honor a la paraula donada a San Sebastián, veiem que, sense cap mòbil seriós, només per facilitar una escalada al poder, els radicals col·laboren amb els nostres pitjors enemics. Trista feina, per un partit, d'avantposar a la justícia i al respecte a la paraula donada, les meres conveniències materials de la seva preponderància política!

Posades les coses així, el manifest del partit socialista espanyol pren la seva significança justa.

Calia que, enfront de les maniobres antiparlamentàries s'aixequés alguna veu, per tal de recordar als facciosos i a llurs còmplices en la tasca de desarticular la normalitat constitucional, que, si mai aconseguen momentàniament passar damunt de la llei, i acampar damunt el text fonamental de la Nació, no podrien gaudir pacíficament del seu contrafur. I no s'hi val, en aquest cas, a dir, d'una manera hipòcrita, que l'amenaça és una coacció, per tal com es condiciona a un fet anterior: que l'amenaça comenci per ésser ell qui es posi fora de l'ordre legal.

Calia també que totes les forces perdonades per la Revolució sabessin que no estan absoltes, sinó tan solament en llibertat condicional i que si mai reixessin a estroncar les lleis que els emparen, la Revolució, que ells mateixos haurien provocat, les tractaria segons justícia revolucionària. Es troben agafats per aquest dilema. Voleu legalitat? Comenceu per respectar-la. Ens neguem la

legalitat? Aleshores no us planyeu si envers vosaltres obrem en revolucionaris.

Car, precisament, la Revolució va ésser generosa de tan forta que es sentia, i no pas com a símptoma de feblesa. O si ho volen saber, que provin d'aixecar insolentment la testa, els generosament perdonats, però no gens oblidats.

Es clar que el senyor Lerroux, dintre



Indalecio Prieto

el debat polític, proposà una fórmula: que li donessin el poder i que es fes un govern de concentració, prescindint dels socialistes; però el senyor Azàña, més fort que ell en doctrina constitucional, li va respondre que no hi havia de què. Mentre el govern tingui la majoria parlamentària, no té cap obligació d'ajupir-se a maniobres d'obstrucció i d'aldarull carrerívol i taurí.

Tant el senyor Lerroux com el senyor Maura poden exercir la missió útil d'acabar les despistades i anacròniques dretes espanyoles cap a la República; però, ben entesos, acostumant-les a desvesar-se de llur pruija de falsejar la legalitat, que en llur orgull creuen només bona per a fer complir als altres.

Però mal podran sortir-se bé de llur missió el senyor Lerroux ni el senyor Maura, si comencen donant el mal exemple a qui es tracta d'endocctrinar. I, encara menys, contribuint a l'obra del diable, a l'enverinament dels problemes vitals, a l'èxit de la tàctica i el reglament de campanya recomanats per l'Estat Major de Fontainebleau.

I, sobretot, que vagi amb compte el senyor Lerroux. Té un passat prou conegut i unes amistats prou sospitoses perquè aquesta política sigui, seguint una expressió seva, el Jordà que el renti de pecats, com hauria pogut ésser-ho una política més ampla i més noble. Dificilment, mal sigui veritat, l'opinió creurà que va de bona fe.

Els Dijous — Blancs

Contrabandistes d'art

Ara que la Generalitat i l'Ajuntament s'han pronunciat ja sobre la col·lecció Plandiura, potser serà bo de recordar que El Correo Catalán i El Diluvio foren els primers diaris que feren campanya contra l'adquisició. No parlarem d'El Diluvio, perquè la seva tradició rebentista sembla que deu exigir situar-se a l'oposició, com és el cas de L'Esquella i de La Campana. No parlarem tampoc d'El Correo Catalán perquè la seva missió sembla que es limita al sabotatge de tota mena d'iniciatives de les nostres corporacions.

No obstant, al marge del que ha escrit El Correo Catalán podrien dir-se algunes coses a les quals difícilment podria contestar l'òrgan tradicionalista. Com si El Correo hagués flairat que l'anecdotari de la Col·lecció Plandiura, tal com dèiem en un article publicat la setmana passada a la nostra pàgina de Les Arts, era pròdig en episodis que no fan gens d'honor als eclesiàstics encarregats de conservar el tresor de l'Església, la campanya d'El Correo Catalán ha cessat. I com que l'ofensiva ha cessat i, sobretot, com que la col·lecció ja és nostra, no cal entrar en detalls ni referir anècdotes que puguin causar molèstia. Però no és inoportú fer constar en línies generals que l'Església catalana podria haver fet molt més del que ha fet per conservar el seu patrimoni artístic. Certament, hi ha museus eclesiàstics en quasi tots els caps de bisbat de Catalunya, però també pot afirmar-se que l'exemple del bisbe Morgades no fou imitat per tots els prelats catalans, ni ho féu amb la rapidesa que calia. Després del bisbe Morgades, el fundador del Museu de Vic, només pot comparar-se-li l'esforç de Lluís Plandiura. El col·leccionista barceloní ha reunit un tresor més gros que l'aplegat pel bisbe Morgades. I cal tenir en compte que el col·leccionista no tenia pas els avantatges del bisbe de Vic, que tot essent bisbe de Vic, era administrador apostòlic de Solsona, circumstància que li va permetre — i n'hi va haver! — saquejar — dispenseu el mot — dues diòcesis de la Catalunya romànica.

Però de Morgades no n'hi ha hagut cap més, i si no fos la dèria de Lluís Plandiura hauríem de lamentar la pèrdua d'una gran part del nostre tresor artístic. Sembla que la gent d'El Correo Catalán haurien d'ésser més sensibles a una qüestió com aquesta. El noranta per cent de la part antiga de la Col·lecció Plandiura — com de totes les col·leccions — és integrada per l'art religiós. Si la Col·lecció Plandiura s'hagués perdut, el plany contra la inconsciència de certs bisbes — he dit bisbes! — i de certs rectors duraria sempre més. I així i tot, encara es podrà dir que els eclesiàstics contrabandistes de l'art, els que prescindien de totes les lleis canòniques i civils, han treballat més que el bisbe Morgades, els altres bisbes de bona memòria i el senyor Plandiura junts. Si s'hagués imitat l'exemple del bisbe Morgades, el museu d'art romànic més gros del món no seria a Barcelona, ni a Vic: seria a la Seu d'Urgell. Però a la Seu d'Urgell va passar-hi un bisbe contrabandista que feia a l'inrevés del bisbe Morgades i saquejava la diòcesi tot fent unes visites que no tenien res de pastorals. Es clar que això era en aquell temps que els bisbes havien d'ésser valencians, perquè els catalans eren considerats com a gent inferior, indignes d'ocupar cap càrrec públic... — M. B.

Quins amics!

El dissabte, dia 9 de juliol, La Campana de Gràcia publicà un «repic» dedicat al conseller i membre de l'Esquerra, Josep Terradellas, que va causar una certa sensació. D'arribista en amunt i de pretensions en avall, li ho deien tot. Això provocà una certa indignació no tan solament entre els elements de l'Esquerra, partit al qual pertany La Campana de Gràcia, sinó entre molta gent que no hi milita. I bé, el dissabte dia 16 — o sigui al número següent de l'esmentat setmanari — hom donava compte d'un acte d'homenatge al senyor Terradellas, organitzat per una entitat del partit, i ultra el retrat de l'homenatjat sota un títol a dues columnes, publicà La Campana un gran elogi del que vuit dies abans era un arribista, un pretensions i un inepte. Entre altres coses deia que «l'amic Terradellas, com tothom reconeix, és un home que val tant i quant», i aprofitava totes les ocasions per dir-li «estimat amic».

Algú ha qualificat aquesta virada d'actitud noble. No tothom ho veu de la mateixa manera. L'actitud noble hauria estat rectificar i desautoritzar el solt de la setmana anterior. No parlar-ne i aprofitar la primera ocasió per a parlar de «l'estimat amic» com si no hagués passat res, suggereix un altre comentari: «Que amigos tiene, Benito.»

Idea que oferim a la U. S. C.

El doctor Mira, de la Unió Socialista de Catalunya, és un home de grans solucions. En un article argumentant la seva protesta contra l'adquisició de la col·lecció Plandiura, diu que «els progressos de les Arts Gràfiques i de la Pintura ens permeten avui fer còpies tan meravelloses de les obres d'art que costa inclús als perits diferenciar la còpia de l'original». I és clar, el doctor Mira creu que en lloc d'adquirir la col·lecció podrien fer-se'n còpies, que seria més baratet.

El doctor Mira — per alguna cosa figura com element dirigent de l'Institut d'Orientació Professional — hi toca. I hi toca tant, que algú ha aprofitat la seva suggerència i vol anar més enllà. En lloc d'adquirir la col·lecció Plandiura, ens podríem vendre tot el que tenim als museus, després d'haver-ne tret còpia, i amb els diners que es farien, potser podríem solucionar tots els problemes que ara, per culpa d'aquesta adquisició, no podran solucionar-se. Oferim la idea a la U. S. C. de C.

Tragèdies familiars

Representació d'*Ífigènia* a Mallorca, en ocasió del Congrés de Metges. Els Bellugats se'n surten, però el noi Masriera, que fa el paper d'Orestes, no té un bon dia.

—Què li passa a aquest xicot? — fa un al seu veí, un erudit de Palma.

—Res, si li sembla — respon aquest —. Acaba de matar la seva mare i es troba son pare fent comèdia...

El mareig d'un alcalde

L'alcalde de Barcelona, doctor Aguadé, utilitza sovint l'aeroplà per als múltiples viatges a què l'obliguen els càrrecs d'alcalde i de diputat.

No fa gaire, havia d'anar a Madrid i tenia un fort mal de cap, que durà tot el viatge.

A les envistes de Madrid, però, la migronya semblà atenuar-se, i així que l'avió inicià l'atterratge minvà tan fortament, que en tocar a terra al doctor Aguadé no li quedava ni rastre del mal de cap que s'havia endut de Barcelona.

Quan l'alcalde ho explicava, ho arrodonia amb aquest comentari:



EL PARTIT RADICAL

—Nosaltres sols som els purs, som purs de contraban!

—...I quan ja estava bé del tot, aleshores... té, aleshores, posat a parlar en castellà.

Nudistes i comunistes

En un poble del Vallès va ésser descobert, no fa gaires dies, un campament de nudistes. Hi hagué un gran enrenou i el rector del poble, una mica sord, va entendre que eren «comunistes». I va bastar que ell ho entengués així, perquè tota la gent d'ordre ara estiguin convençuts que ésser comunista vol dir anar nu i menjar herba. I l'error s'ha estès de tal manera, que fins un significat comunista del poble ha dit:

—Ah, no. Si això és comunisme, ho deixo córrer!

Erudició

En un diari de la nit, vàrem llegir dilluns passat el telegrama que segueix:

«Zaragoza, 18.—Se ha reunido la Unión Aragonesa, con representantes de Huesca y Teruel, los diputados radicales y el señor Algora. Se acordó gestionar una ley de amplia descentralización administrativa y reunir una asamblea magna, con asistencia de las Diputaciones y Municipios, para pedir al Gobierno que archive la corona de Aragón y que no pase a la Generalidad.»

El subratllat és nostre. Què diantre s'hauran pensat que és l'Arxiu de la Corona d'Aragó?

Matisos

La Publicitat va dedicar una pàgina al 14 de juliol — que és, com vosaltres sabeu, l'aniversari de la presa de la Bastilla, convertit en festa nacional francesa —, on adhuc hi havia un article lirie de Carles Sentís, un dels més actius membres de la Joventut del Partit Catalanista Republicà. El fet va produir una certa sorpresa, que algú comunicà a un prohom d'Acció Catalana.

—Vosaltres també—va empendre!—us sentiu abrاندats revolucionaris? Després direu d'En Casanoves...!

—Es que nosaltres—contestà el prohom—també som com aquells, però moderats.

Qui vol aigua?

El senyor Adrià Gual pot reposar tranquil per una temporada. Quan els pagesos clamïn al cel demanant pluja, no li caldrà estrènyer cap obra ni donar cap conferència. Amb l'invitar el senyor Miquel Castells a exposar des de qualsevol tribuna la seva teoria relativa als perjudicis que la ràdio reporta a la salut i a la riquesa dels homes, quedaran a bastament satisfetes les necessitats pluviomètriques.

Si no, recordi els noctàmbuls les remuclades de les nits dels dies 7 i 12 del corrent.

Les bones frases

Aqueix aristòcrata barceloní, naviler per més senyes, tan correcte en el seu tracte com en el seu vestit, de tanta distinció en el seu parlar com en la seva figura, és, també, tot galanteria. Una famosa artista d'òpera podria donar-ne raó.

Un periodista li preguntava l'altre dia per ella.

—Una bona camaraderia i prou — contestà —. En venir a actuar a Barcelona vàrem renyir.

I, entrant en el terreny de les confidències, el nostre home afegí:

—Les amigues, convé que visquin a distància. Es quan donen menys mals de cap i surten més a compte. Es quan, en veure-les de tant en tant, ens semblen més fíels. Jo, ara, en tinc una a París, una a Londres... Sóc, com li expressaré jo?, sóc el que vostès en diuen un corresponsal.

La difusió del català

Un amic que intervé en afers de music-hall, ens reporta la següent anècdota:

A Marsella, fa poc, el *blogueur* Doumel contà, en escena, un acudit que tot el públic rigué de molt bona gana.

Acabada la representació, Tré-ki, un altre còmic del mateix gènere, força conegut a Barcelona, va moure un escàndol, en un cafè, a Doumel.

—Aqueix acudit que has contat avui, és del meu repertori.

—No és cert!

—Et dic que sí!

—Tasseguero que no!

—Jo l'he contat molt abans que tu!

—Però no és original teu. Tu te'l vas apropiat del mateix llibre català on l'he pescat jo!

Tré-ki callà. Doumel tenia raó.

Quin llibre deu ésser aquest?

Trenca-closques

Un amic nostre, amb motiu d'un esdeveniment familiar, està rebent aquests dies un seguit de correspondència de circumstàncies. Entre les lletres rebudes li ha cridat l'atenció una que diu:

«Sr. D. Agustín X.» (Aci el cognom del nostre amic.) Segueixen uns paràgrafs banals i acaba amb la següent facècia:

«Segurament le extrañaré le haya puesto Agustín, pero es que ignoro si se llama usted Ramón o Ricardo.»

Com sigui que la lletra — autèntica — procedeix d'un obrer molt modest, no ens podem fer paga d'haver descobert un formidable humorista, cosa que no deixa d'ésser una veritable llàstima.

«Ha traït Macià?»

Aquest títol de novella barata correspon a un fullet pamfletista que acaba de publicar Jaume Miravittles, i que ha fet anunciar com una «Guia nocturna» qualsevol.

Pel que es veu, aquest pamflet ha fet sortir de foc el nostre amic Ramon Pei, el reporter polític de *L'Opinió*, el qual ha promès als seus amics que abans de deu dies sortiria al carrer la rèplica adequada a l'exabrupte d'En «Met».

Entre els amics d'En Pei que componen la penya del cafè La Rambla, s'han creuat apostes entre els que creuen que En Pei és incapaç de fer un esforç semblant, i els que creuen que aquesta vegada hi posarà el coll. Per ara les travesses són 6 a 3 en contra. Si ens hi deixessin ésser, nosaltres també apostaríem contra En Pei.

Francesc Madrid serveix de tapadora

Quan En Lladó i Figueres, el diminut periodista de *L'Opinió*, arriba a les quatre de la matinada a casa seva, la qual cosa sol succeir sis dies cada setmana, la seva taula de salvació per tal d'evitar-se els escàndols paterns, és indicar que acaba de sortir de la impremta de «pendre» la conferència d'En Madrid. L'endemà ensenya al seu pare la «llonganissa» telefonada des d'un Madrid per l'altre (En «Paquito») i el pare Lladó queda mig convençut.

L'altre dia, però, l'amic Lladó arribava a casa seva a les cinc del matí, i com sigui que l'excusa es presentava un xic difícil, tirant al dret va dir al seu pare que trobant-se En Francesc Madrid indisposat, havia tingut de «pendre» la conferència a un suplent, i resultà que aquest suplent era tartamut!... El pare Lladó pensa presentar una reclamació al diari.

Un enxufista sense corrent

L'artista Lluís Masriera dona l'abast a una diversitat d'activitats que no tenen retribució de cap mena: director de teatre, autor, músic, Junta de Museus, Acadèmia de Belles Arts i d'altres que «sentim molt no recordar».

Darrerament, encara ha ampliat les places amb la presidència del Saló de Barcelona de la passada Exposició de Primavera i la de la Federació Catalana de Teatre Amateur.

El senyor Masriera ha hagut de sentir-se dir per un amic:

—Tu ets un enxufista... però sense corrent.

Diputat i sauri

El diputat de l'Esquerra i conegut sauri, senyor Palet i Barba, sempre que va i ve de Madrid ho fa en avió.

S'ha sabut que semblant insistència a emprar aquest mitjà tan modern de viatjar té, com tot, la seva explicació. El senyor Palet i Barba recull en aquests viatges una sèrie d'observacions amb les quals pensa fer un llibre relacionat amb la ciència dels saurins. El diputat doctor Riera i Punti, que és el que fa córrer els projectes del seu col·lega, va observar-li un dia:

—Vós, Palet, després de viatjar de franc, encara us hi guanyeu la vida.

Espectador tòssut

En una representació en la qual prenia part l'animador del Teatre Intim amb una obra de comèdia de fira, el públic no va correspondre a l'esforç de la vetllada.

Primer s'havia representat la comèdia *Flors i Violes*; després d'un parlament «d'aquells», es va començar *L'Arlequinada*.

En Gual s'estava entre bastidors, per si el públic reclamava la presència de l'autor. Es clou la cortina i ressona un xiulet eixordador, d'un espectador d'entrada general.

En Claramunt, que estava al costat d'en Gual, per treure importància a l'incident, va dir:

—No en faci cas, senyor Gual; deu ser a'gun ximple.

Era l'únic espectador que es va quedar fins a l'acabament.

Sopar coreogràfic

Els dilluns a la nit, com és sabut, es reuneix a la terrassa del Colón la penya falsament anomenada dels sobrerrealistes. El degà d'aquesta penya és En Sebastià Gasch, que és també el degà de cada dilluns per la seva formidable puntualitat.

Dilluns passat, però, en mig del general astorament, Sebastià Gasch no va comparèixer. Després de molt preguntar hom va saber que havia anat a sopar, invitat pel ballari Joan Magrinyà.

El pintor Esteban Vicente va trobar la solució de tot:

—Habrán ido a comerse el cisne de la Pavlova.

Albéniz a Tiana

IMPERITIV

L'escenari del darrer article d'En Rafael Moragas era al carrer de les Corts Catalanes, cantonada al de Bailèn; a l'estudi del pianista Malats, l'any 1905.

El meu serà a Tiana, sota la Conreria; un poblet, aleshores — parlo de trenta anys ençà, si no més —, catalaníssim, típic, de pagesos amb barretina. Encara no havia canviat de caràcter pels estiejants que després se n'incantaren.

Una formosor de poble, un recó del Paradís; la terra de promissió per a tots aquells que volien fruir, en santa pau, de la bellesa del paisatge; de la puresa del cel; dels que volien oxigenar-se el cos i l'ànima respirant l'aire pur dels seus boscos perfumats amb l'olor de taronger.

Tiana era, aleshores, un Granada cent per cent. Volta-volava el poble fins arran dels pins uns tarongerers immensos. Darrera, hi havia una cinta ampla de ginesteres florides. I damunt el color, morat, dels pins. Al peu de les muntanyes que el voltaven i el protegien, el poble, blanc, de teulades roges, l'ull del campanar, que cabia, tot ple, al palmell de la mà. Quan, cap al tard, ressonaven majestuoses, amb un ritme lent, les batallades de l'Àngelus, que ressonaven fondees en saltar per les carenes, el paisatge s'amarava de recolliment; mentrestant, obria l'ull un llum groc, tremolós, des d'una finestra, i la primera estrella, clara i brillant, s'encenia al cel.

Oh Tiana tres vegades immortal! L'una, gràcies a l'estada d'Isaac Albéniz, tancant il·lustre d'adopció per voluntat expressa de l'enamorament que sentia per Tiana; l'altra pels seus tarongerers i la darrera per les teves ginesteres florides.

Avui ets un poble farcit de torres i torretes fatxenderes amb reixes d'aurades, anomenades «Villa Josefa» o «Villa Mariana»; noms que no diuen res, mentre que abans ho eres de cases de pagesos o de masies amigues; a cal Isidro o a cal Taia, noms que ens evocuen la vella Tiana adormida al peu dels pins, i la corpora molsuda, la rialla grassa de la mestressa, amb el seu etern mocador de pita penjat al cap, el perol amb la calderada per l'aviram a la mà, o el rostre secarí i l'ull maliciós de l'home amb el caliquenyo apagat a la boca.

Ara tens tramvia propi, pintat de blau, com el de Sarrià, i estiejants sobreposats — més estiejants que no pas fills —, que, com els de totes les colònies estivals, hi han importat costums exòtics, convertint-te en una sucursal de la Granja Royal. Abans, per la Festa Major, basties un envelat a la plaça que era l'orgull de la contrada. Les noies hi comparxien abillades amb les seves millors gales, tretes de la calaixera, perfumades amb l'olor de la poma camosina que l'avia hi posava per a preservar-les de les armes; amb un borrisol d'aurat a les galtes, encara no maquillades, que eren de pell de préssec. Ara fas revues ultraestilitzades, amb *girls* colonials i chevaliers empeltats d'estudiants de medicina de quart any.

De la teva festa, que és per Sant Cebrià, se'n parlava a tota la costa, de cap a cap, i a tot el Vallès. Els hereus hi acudien, travessant les drecceres, calcant les espadanyes amb vetes i amb les botines embolicades amb un mocador de fer farcells, disposats a esquitjar els vint duros que valia la toia, per a oferir-la a la noia més xamosa de l'envelat.

Ara la teva festa major s'ha tancat dins del Casino i és més dels estiejants que no dels tianencs. És una festa major sense caràcter, sense color, que no té femsima: co-sina germana de la de Cadetes o de Sant Hilari. Una festa major espectacular i moderna, no gens íntima, no gens cordial, no gens ni mica familiar, i bon tros encarcerada.

Del bé de Déu esplèndid que eres abans a penes te'n queda res. Els teus tarongers, les teves ginestres, els teus boscos de pins, la dolça delícia del teu paisatge; aquell cafè de baix acollidor i menestral, on són? El record de l'Albéniz que a Tiana hauria d'ésser venerat, hi és només perpetuat al rètol del Casino. Ultra no ésser adient, aquest és més dels estiejants que no dels fills del poble. Albéniz hauria de tenir monument a Tiana.

Bé. La torre enfarfegada, de color de crocant, amb jardí de sorra granada, ha mort les masies, les cases de pagesos amb hort, llar de foc, amb pastera i celler. I gairebé ha mort el record dels Reventós i dels Albéniz, els descobridors de Tiana.

La torre ha fet el bosc a trossos, ha fet presoners els pins tancant-los dins dels jardins dels edificis bastits pel estiejants; ha suprimit els tarongerers i perseguit les ginestres muntanya amunt. Avui a Tiana hi queda molt poc paisatge i el poc que hi ha sembla paisatge fet d'un jadicer influenciat per les modes.

L'article d'En Moragas m'ha fet recordar els bons temps de Tiana; la meua Tiana de noi, perfumada de taronger i de ginesta; la de quan l'avi m'hi portava, agafat de la mà, trescant per camins de vinya i per drecceres, ja que aleshores la carretera no existia, o per la riera de Montgat. Pujàvem turons, travessàvem boscos, trossos de vinya assolada, i tot d'una sorgia, davant dels nostres ulls meravellats, el miracle dels tarongerers. Ens els menjàvem amb els ulls i amb el cor. Sentíem una formigor estranya a l'esquena, com si ens nasquessin a les per a volar-hi; i les cames, elles soles, es posaven a caminar de pressa, de pressa.

Ens esperava el cafè de baix, on deixàvem el farcell. I sense reposar del cànsament de la caminada, agafàvem un cove i ens en anàvem a la Ricra a collir taronges. N'hi havia una catifa estesa a terra. Triàvem les de pell prima, de carn sanguinosa i sucoses, dolces com la mel i sense

pinys. Les de pell gruixuda, ni nosaltres ni ningú no les collia. Aquesta és la Tiana inoblidable i única, la Tiana de l'Albéniz.

El cafè de baix ho era de nom i de fets. Era ensorrat, a prop de la plaça i de can Bonastre. En venir de fora calia travessar, per tal d'anar-hi, un passeig ombrejat d'acàcies. Venint del poble, es passava per la recolzada de can Bonastre, davant de la qual hi havia una paret nua, una esquena de casa, amb un terrat que vessava clavells.



El Casino de Tiana

Cafè menestral, acollidor i familiar, amb bancs de fusta arrambats a les parets, cadires de boga i una taula rodona, folrada de drap verd, per a jugar al tresillo, en un angle, al costat d'un balcó interior que donava a la sala de ball.

El senyor Isaac, com li deien els fills del poble, compareixia a Tiana així que apuntava el bon temps. Quan tot just puntejava la florida dels ametllers. Bon punt havia complert els seus compromisos a l'estranger. I jo sospito que s'ho feia venir bé per tal de complir-los com més aviat millor;



Vista general del poble

poder tancar les naletes i anar-se'n a Tiana. La seva arribada era un esdeveniment. Aleshores per a anar-hi calia agafar la tartana que feia el servei de passatgers des de l'estació de Montgat poc o molt combinada amb el tren.

Vetaci que un matí, per la porta de l'estació de Montgat, treia el cap un home bru, baixet, la barba i el bigoti negres, el cabell gris rinxolat, els llavis molsuts i el puro a la boca. Talment un moro, disfressat d'europeu. Es debatia al mig d'una muntanya de paquets i de maletes:

—Eh, Sidro!

El tartaner, en sentir aquella veu familiar, es tombava ràpid, se li enriolaven els ulls i saltava, fent un bot enorme, de la tartana...

—El senyor Isaac!...

I se n'hi anava corrents. Encaixaven amb força, com a vells i estimats amics; enraonaven efusivament; el senyor Isaac allargava un cigar dels seus al Sidro i cuitaven a encabir els paquets i les maletes dins del vehicle. Albéniz hi muntava el darrer, a cavall dels atuells. La tartana es posava en moviment, al trot lleuger de l'haca, fins a la fi del viatge.

Al cap de mitja hora de la seva arribada al poble la nova ja corria de casa en casa. Els pagesos s'ho deien els uns als altres, les comares feien el mateix; àdhuc les criatures.

Per què? Perquè l'estimaven. El senyor Isaac, tot i ésser un personatge molt important que arreu del món es feia amb les persones de més enlairada categoria, era molt franc, molt campetxano i preferia tractar amb ells que no amb els senyors. I aquesta preferència, aquella bona gent li ho agrada des del fons del cor.

Ja se sabia. Aquella tarda el cafè seria tan ple com pels dies de la Festa Major. Hi havia qui havia donat pressa a la dona per tal que apareís el dinar més aviat. El cafeter, que era oncle del que escriu, havia de fer omplir totes les cafeteres desades a l'armari, treure'n el vidre i les tasses sobreres i anar a cercar més cadires a la sala. A mi i al meu avi ens tocava, aquell dia, posar-nos el davantal i agafar la cafetera fumant.

El senyor Albéniz compareixia al cafè

pels volts de les dues, vestint de dril, sense coll, el puro a la boca i un ventilador sota l'axella. El primer dia tothom l'escotava per a fer-li preguntes, per a explicar-li les seves coses, per parlar de les col·lites o de les malalties de la mainada. I es responia, somrient i complagut, donant-se copets al ventre, o de dalt estant de la cadira, mentre enxufava el ventilador al sostre.

Tenia el costum de seure a la taula del recó, la que era folrada de panyo, que era la seva, i automàticament es desfermava una partida de tresillo que durava fins a les deu. Es jugava fort. De pesseta, de duro i de bitllet per amunt. De tant en tant, de dins de la butxaca de l'infern d'un gec de vellut, enllustrat dels colzes, sortia una cartera de cuir gruixut, lligada amb una veta. El pagès que hi havia a dins del gec començava a donar voltes i més voltes a la veta, i, en obrir la cartera, en treia un llibre gruixut de papers de banc.

A les deu se n'anava a sopar. Ja no el veïeu fins l'endemà. A la nit es quedava a casa. I era durant aquelles hores manes, que fan la impressió que la marxa del temps ha estat deturada per una mà misteriosa, als pagesos tocantardans se'ls adormia l'orella escoltant el so vague i malenconic d'unes notes que venien del carrer de Sant Bru, i que, no sabien per què, els feien entristir. Els carreters, quan a mitja nit sortien de casa amb el carro atapeït de verdura per anar al Born, tombaven de carrer per tal de no destorbar i moderaven el pas de la muia:

—Té, deu ésser allò dels moros!...

Jo sospito, amb fonament, que va ésser a Tiana on l'Albéniz va teclejar bona part de la *Ibèria*.

Algunes vegades baixaven de la tartana uns personatges estrafolaris, amb xamberg, cabellera despentinada, xalina i una redingota estrafolària. Duïen una caixa a la mà. Parlaven un llenguatge estrany. Tot i això el tartaner els entenia perfectament:

—Sí, mussiu; és allà.

I els ensenyava la casa. Era un músic estranger, amic del senyor Isaac. N'havien vist baixar tants de la tartana, que ja s'hi havien acostumat. I per ésser amics del senyor Albéniz els respectaven. La gent els anomenava indistintament mussius a tots.

Quan tenia visites no anava al cafè. El piano repicava de valent al carrer de Sant Bru, acompanyat d'un violoncel o d'un violí. Però les aterrissades partides de tresillo quedaven interrompudes i els pagesos rondinaven.

Mentrestant, el poble es transformava. Atrets per la bellesa del seu paisatge, els forasters l'envalien. A mida que naixien edificis nous, els tarongers, les ginestres i els pins reculaven muntanyes amunt. El senyor Isaac, insensible al canvi, continuava fide al cafè de baix, al tresillo, a la companyia dels pagesos. I totes les nits seguia desgranant aquelles notes malenconiques i llunyanes, que trasbalsaven el cor dels tianencs.

Quan a Tiana va saber-se la nova del seu traspass, hi hagué un dia de dol. Havien perdut a un dels seus. Els costava de créure-ho. Molts dels seus companys de taula, es nuaren la corbata negra al coll, es posaren la gorra de seda i baixaren expressament a Barcelona, per tal d'assistir a l'enterrament. Els hauríeu conegut per l'expressió del seu rostre, traspassat pel dolor, que era dolor de debò i no pas de protocol; per la manera vacillant com es llevaven la gorra; els seus vestits de vellut, que contrastava enormement amb la negror dels vestits dels altres, molts d'ells enfundant enlairades personalitats de les arts, eren una nota colpadora de la trista cerimònia.

Amb els anys, aquestes coses s'esborren. I l'únic que en queda ara del pas d'Albéniz per Tiana, és el rètol que hi ha a la façana del Casino. A més a més, el record encara viu i entendrit d'algun vell, que de vegades encara en parla amb paraula trençada.

Per què els tianencs que van tenir l'honor d'estar-hi a casa seva l'home il·lustre s'hi acollí atret per la bellesa dels seus tarongerers, que li devien evocar l'ambient que ell maldava per a plasmar a *Ibèria*, no al·len un monument que perpetuï la memòria del gran compositor?

Si no fos un tòpic diria que tenen el deure de fer-ho i afegiria que mentre no ho facin, estaran en deute amb l'estimació que el gran músic va sentir per Tiana. El record que el perpetua a la façana del Casino, no és pas el més escaient per a honorar la seva memòria.

JAUME PASSARELL

GRANS NOVETATS EN SOBRES INARRUGABLES

Jaume I, 11 Telèf. 11655

BARCELONA

BARCELONA

BARCELONA

BARCELONA

BARCELONA

BARCELONA

BARCELONA

BARCELONA

BARCELONA

BARCELONA

Novetats de cautxú per al bany i la platja

Gorres - Sabatilles - Jocs de mar - Pirogues - Cinturons



«Cautxú Català»

Corts Catalanes, 615 Ronda de Sant Pere, 12 Passeig de Gràcia, 127

JOSEP MARIA DE SAGARRA

ELL

Passat i present d'un home

La Restauració tingué de tot: bisbes, generals, almiralls, ministres, diputats, buròcrates... només mancava una cosa al règim per consolidar-se: uns republicans. A començaments de segle havia omplert aquesta llacuna.

Havia arribat Ell.

Feia patxoca, era eloqüent i tenia el do de les masses. Ningú com ell no sabia portar un gran parell de bigotis, mirar de fit a fit i caminar trepitjant fort, com si hagués d'esbriar les llambordes de la via pública.

Amb la ploma als dits, era un castell de focs artificials.

I republicà, enormement republicà; feia por com n'arribava a ésser de republicà; menjava capellans i monges i engrescava el poble, al qual recomanava dur sempre una teia incendiària al puny. Ésser republicà dels d'Ell, equivalia a viure en una perpètua «mona» d'entusiasme delirants; dintre d'una fúria cega i ronca de tant de cridar.

Les paràboles d'aquest redemptor abundaven de mots obscurs i al·lusions fàl·liques: car així ell sabia que es posava a l'altura de l'auditori.

Ben aviat les multituds estaven boges d'ell. I d'entre les multituds triava uns quants i els duia als Consistoris; una mena d'Eldorado o terra de promissió, i eren fel·lçons.

A Palau, i entre els cenacles de la monarquia, tot aquest carnaval no era vist amb mals ulls. Ell esbravava molts de poltres indòmits. Cada míting era com una sagnia que rebaixava les sangs del poble, sempre massa congestionat, dins l'opinió dels que el governen.

Tan solament quatre vells republicans brandaven la testa, plens de malenconia. Ell primer fingí acatar-los, després els ventà batzegada. Tenia una «virilitat», per emprar el seu lèxic, que no s'aturava per res.

Les masses, atíades, fuetjades per aquella verborrea, giravoltant dintre una irritació eixorca, com un cavall rodant a cops de tralla per una pista, de vegades, però, no eren discretes, ni dominaven el joc del foc com ho feia el seu amo. Un bon dia, una bala destinada al venerable Salmerón, un republicà mal vist pel govern de S. M., va allotjar-se dintre el cos de Francesc Cambó.

Es d'aquells temps, quan es dissolgué la Unió Republicana, que Ell, parlant amb Gumerindó de Azcárate, que li feia algun retrè, digué:

—No se hace política con quien se quiere, sino con quien se puede.

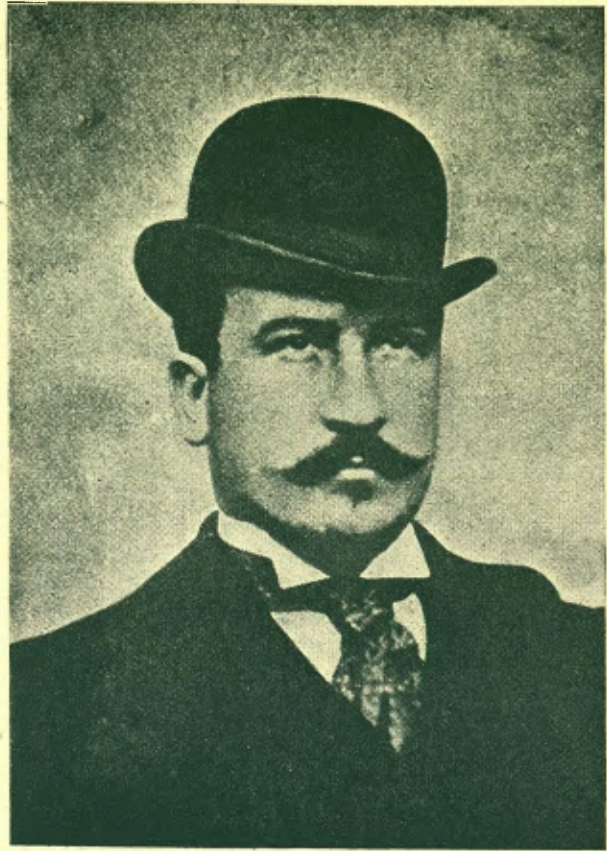
No se hace política con quien se quiere, sino con quien se puede...

Aquesta frase, passant els anys es va tornant feixuga. Aquells con quien se puede esdevenien aquells por quien no se puede.

Les masses ja són lluny; el soroll de les stars havia fet rodar el cap dels idíl·lics energúmens de la merienda fraternal. Des-

prés de l'any 1909, les gentades obreres sabien que no n'havia prou amb menjar cèrques i monges, ésser més republicà que Déu i deixar-se tondre. L'apetec d'una star esdevé més eloqüent (eloqüència lacònica, de la bona) que no pas la pirotecnia fisiològica-democràtica, que feia molt de soroll però que, dat i beneït, era pólvora sense bales.

Restaven uns quants fidels: tot de modestos industrials, encara no prou burgesos



Ell, quan feia més patxoca

per intervenir dins de partits amb cara i ulls i que depenien de tràmits municipals; i després algú que, d'esma, seguia votant d'ultratomba. És a dir, subsistia l'organització i, agònic, algun diari.

Però tot tan feble i estantis que un dels prohoms de Barcelona, en ple Directori, anava de braç del dictador i d'Alfons XIII d'una manera impúdica i, a la vegada, era soci de tots els casinos del partit.

Ell, tanmateix, no era tan cínic.

Davant de la sorpresa de molts republicans, vingué la República. Ell arribà tot just per a col·laborar a la caiguda d'un règim que queia sol, de tan podrit. I de república de la Monarquia, passà a república de la República.

Les classes conservadores van respirar. Veien un camí per imposar-se a la República. Qui més qui menys, tots coneixien a Ell, i els constava que no era cap mal company per anar a Montserrat.

Ell, però, no estava gens satisfet. De totes les hipòtesis que havia anat bastint durant la seva vida, l'única que s'havia oblidat d'analitzar era la de l'adveniment de la República.

Ell era un home eixerit. Però el tiyaven de tots cantons, i aleshores començà una marxa de giragonses.

Callava al Parlament. Parlava pels passadissos. A la seva edat havia de començar com un jovincel; però els jovincels, almenys, no arrosseguen història, ni bona ni dolenta.

Els seus bigotis eren blancs, i ja no trepitjava tan fort; només al rostre tenia concentrat tot l'apòm que li restava, fent el quadro.

Fugia de Madrid i predicava per les poblacions d'Espanya, demanant el Poder, exigint-lo. Diu que una vegada, a Saragossa, descendí de to fins a prometre's una Acadèmia Militar, si l'ajudaven...

Els partidaris d'una nova Restauració el començen a veure amb simpatia, talment com els polítics d'Alfons XIII.

I Ell vingà a demanar amb veu alta el Poder i dir amb veu baixa que no el vol.

Abans també cridava als obrers: Robad, matad, incendiad... I els que estaven dins el secret, sabien que Ell era la més gran garantia que no passaria res.

Ara engegà les grans arengues als seus. Però, qui sap, Déu meu!

El cert és que solament l'Esser Suprem i la seva consciència individual saben del cert què és el que Ell vol i a qui Ell en- ganya.

ROSSEND LLATES

Mirant a fora

Princep i barman

El príncep Renat de Borbó-Parma, casat amb la princesa Margarida de Dinamarca, va pensar un dia que no hi havia incompatibilitat entre la situació principessa i l'ofici de barman, i va obrir, als Camps Elisis de París, un bar batejat «Royal Golf».

Aquest bar de nom reial i de propietari principesc va córrer la sort de molts establiments democràtics, i va haver de plegar. Però com que el príncep s'havia oblidat de pagar alguna factura, es veié portat al tribunal.

L'ambaixada de Dinamarca féu saber que estant el príncep sota el règim de separació de béns, ni la princesa ni la casa reial de Dinamarca pensen pagar les factures del barman.

Passarà?

Ho collim d'un periòdic francès, més aviat governamental i amb algun puntet de xovinisme.

Hom sap que, gràcies al conveni de Lausana, Alemanya es troba amb el seu deute per reparacions rebaixat deu vegades.

Quan von Papen sortí de la reunió, von Bülow, que l'esperava a la porta, l'interrogà amb la mirada. El canceller li ensenyà tres dits de la mà, sense que von Bülow demostrés gaire satisfacció.

—Que no està bé? — preguntà von Papen.

—No gaire — respon l'altre —, perquè tindrem molta feina per no pagar aquests tres milards.

—Bah! — replicà von Papen —, dintre de tres anys, aquests tres milards valdran tres marcs!

Thomas Bata

Des de fa un cert temps, els milionaris van morint, l'un darrere l'altre. Els dos darrers de la llista són, per ara, Gillette, el de les màquines d'afaitar, i Thomas Bata, el rei del calçat.

Aquest fill d'un ataconador de Zlin (Moràvia) havia arribat, en cosa de deu anys, a fabricar anualment vint-i-quatre milions de parells de sabates.

Tot Zlin no feia altra cosa que treballar a les fàbriques de Bata, mena de senyor



feudal que només duia el títol d'alcalde. En aquell poble de 3.000 habitants, hi ha ara 20.000 obrers de les fàbriques de Bata, als quals aquest donava feina, alimentava i distreia. Perquè, seguint la seva teoria de no dependre de ningú, els proveïments de la població eren empresa seva, com el diari i els cinemes de Zlin. L'obrer cobrava poc, però la vida li era barata. Això sí, no tenia gens de llibertat. En tenia tan poca, que als vint-i-cinc anys s'havia de casar, o mudar de poble.

Aquest control tirànic arribava pertot. Hom cita el cas d'aquella obrera que, guanyant 30 coronets setmanals, duia un diumenge un vestit evaluat en 300. Considerant que no se l'havia pogut procurar per mitjans honestos, fou sotmesa a una investigació policial.

Malgrat aquesta vigilància constant, volia que la població estigués alegre. Amic de les recomanacions morals, enganxava cartells amb màximes, en repartia amb profusió. Un d'ells deia: «No llegiu novel·les russes. Us treurien tota l'alegria de viure!»

Detall precís

Fa algun temps corregué per Hollywood un rumor dels milions de rumors que allí es fabriquen amb més intensitat que les pel·lícules: Greta Garbo s'havia casat, sense publicitat, amb un suec anomenat Swenson.

El redactor cap d'una revista de cinema llançà tots els redactors a la busca i captura del suec. Un d'ells es va creure fer el viu posant aquest cable al consòl americà a Estocolm: «Trameieu informes sobre el suec Swenson, i una foto si és possible.» La resposta no es féu pas esperar: «Coneixeu l'anglès Smith, l'alemany Müller, el rus Ivanoff i el francès Durand?»

La vida cara

Un cas curiós el d'aquest inspector general del ministeri de Pensions frances, Marcel Lehmann, que s'ha suïcidat. Es pot dir que ha mort víctima de la vida cara.

Tan bon punt arribava al poder un nou president del Consell, Lehmann l'obsequiava amb un formidable stock de llibres que havia escrit — i editat a despesa seva — contra la vida cara.

Contra la vida cara fundà una Confederació General del Consumidor, que li costava molts diners de mantenir. Amb la mateixa dèria fundà un diari, Prohibit!, que havia de tirar dos cents mil exemplars i acabà en un semanari gairebé íntim.

DESPRES DE LAUSANA

La qüestió de les reparacions

La Conferència de les Reparacions de Lausana, que ha tingut l'indiscutible avantatge d'una durada relativament breu i el consegüent de limitar la costosíssima estada a Ouchy dels funcionaris predilectes dels països que hi han participat, s'ha clos amb un acord quasi inesperat, i que ha produït una sensació d'alleujament general. Fins a quin punt sigui justificada aquesta impressió favorable, és el que veurem en el transcurs d'aquest article.

Les alternatives del conveni de Lausana

part de les sumes que els aliats de guerra han de pagar als Estats Units, els quals no volen absolutament sentir parlar de reducció de deutes i molt menys encara d'anul·lació. És evident que en aquestes condicions els països deutors dels americans no poden, a llur torn, renunciar als crèdits que tenen contra Alemanya.

Dino Grandi, que havia fet el seu gest amb el doble objectiu d'ajudar Alemanya i d'obstaculitzar França, fou persuadit per Mac Donald a arribar a propòsits més mo-



La signatura de l'acord de Lausana

— no en això dissemblant a totes les reunions internacionals que ara es celebren sistemàticament sobre les ribes del llac de Lemán — han estat variades, i de vegades han assolit moments dramàtics, especialment quan, per les irreductibles intransigències germàniques, semblava inevitable el fracàs.

Von Papen, el nou canceller successor de Brüning — canceller que tenia els seus defectes, però l'esperit pacifista del qual i la seva aversió al hitlerisme no es poden posar pas en dubte — havia arribat a Lausana rigidament ferm en les posicions que havia anunciades, després d'haver-se posat d'acord amb l'enigmàtic mariscal Hindenburg i amb l'ex-tinyaire imitador del dictador italià. Aquestes posicions consisteixen en el refus de pagar cap centim més a títol de reparacions i la revisió del tractat de Versalles, tant pel que fa a la rectificació de la frontera oriental, com a la paritat a concedir a Alemanya en els armaments terrestres i marítims. L'endemà de la convocatòria de la Conferència, cap companyia d'assegurances no hauria estipulat un contracte sobre el seu èxit...

Eduard Herriot — arribat de no fa gaire a cap del govern francès, i que ha declarat formalment voler seguir les petjades del pelegrí de la pau, Aristide Briand — ni s'ha descoratjat davant de l'actitud del canceller alemany, ni s'ha deixat intimidar pels disturbis que els social-nacionalistes multipliquen a Alemanya. Ajudat pel president de la Conferència, Mac Donald, ha pogut assolir que Alemanya rebaixés les seves pretensions. Com es veu, la fortalesa erigida per von Papen a Lausana devia ésser del mateix paper de què era compost el famós chiffon que hauria hagut de fer respectar la neutralitat de Bèlgica en 1914...

I així von Papen ha afluixat, limitant-se a demanar en matèria política la cancel·lació de l'article 231 de la 8.ª part del tractat de Versalles, que atribueix la terrible responsabilitat de la guerra a Alemanya únicament.

Es tracta d'història contemporània, viscuda per les generacions actuals, i per això tothom sap com es desenrollaren els tràgics esdeveniments de l'estiu de 1914, per comprendre l'excessivitat de les pretensions germàniques.

Pot haver-hi al món una sola persona que de bona fe no estigui convençuda que la guerra fou volguda únicament per Alemanya, si no del seu poble sencer, de la colla militar capitanejada pel kronprinz? Els enormes esforços acomplerts pels ministres de l'Exterior d'Anglaterra i d'Itàlia, sir Edward Grey i marquès de San Giuliano, per tal d'evitar el conflicte, són fortament documentats en el *Libre Blanc* publicat pel Foreign Office, i encara és viu el record de l'actitud quasi humiliant — però altament humanitària — adoptada per Viviani, cap del govern francès en aquell moment. En l'últim col·loqui tingut amb l'ambaixador alemany l'1 d'agost de 1914, França, que ha estat terriblement provada per la guerra, que li ha llevat 1.200.000 dels millors dels seus fills i que s'ha vist arrasat el sòl d'onze departaments, no ha permès que en la Conferència fos posada a discussió la segona pretensió de von Papen.

En un moment molt crític semblava que la Conferència s'hagués de deturar ací, sense la possibilitat d'afrontar la qüestió econòmica, per la qual, en substància, era convocada.

De seguida, però, per les pressions exercides per Mac Donald, es manifestà una virada en von Papen, que renuncià a la política de prejudicis i es pogué entrar — finalment — al viu de la qüestió, és a dir, establir la xifra definitiva del residu de les reparacions. Ací apareix la mefistofèlica figura de Dino Grandi, portaveu de Mussolini, que surt amb la famosa tesi del «cop d'esponja».

Una proposta semblant no podia sinó germinar en la ment del que avui ocupa el tron de Juli Cèsar... però es tracta d'una idea esbojarrada, perquè no basta que la proposta sigui feta d'una sola part, i encara de qui ha de pagar i no pas de qui ha de cobrar...

Segons la concepció revolucionària italiana, hauria de bastar que un deutor digués al seu creditor: «Saps, no penso pas pagar», perquè el cop d'esponja passés sense més ni més sobre les pàgines dels llibres de comptabilitat.

Doncs bé, tingui's present que les reparacions germàniques representen una petita

derats i així entrà de puntetes, amb un magnífic caragirament, en els rengles dels creditors, i, ficant-se l'esponja mullada a la butxaca, digué: «Itàlia demanarà la part que li pertoca, com totes les altres potències creditors.»

Fou aleshores que es pogué entrar a discutir la qüestió més concretament. Aquest període no ha estat menys emocionant i mogut que l'altre.

Quina suma es podia imposar a Alemanya? Quina suma acceptaria de pagar?

Naturalment, de la xifra hiperbòlica de prop de 100 miliards de marcs no era cosa de parlar-ne més, i d'un cop, Herriot, d'acord amb Mac Donald, baixà de semblant altura a només set miliards.

Però von Papen, en sentir la xifra, es diu que féu un salt i exclamà: «Mai, Alemanya no podrà pagar mai una tal suma.» La situació era desesperada. Però ja que Herriot i Mac Donald eren fermament decidits a no deixar fracassar la Conferència, després de dos dies de treball intens i gairebé ininterromput, s'anuncià al món l'acord a què s'havia arribat, el qual és que Alemanya pagarà tres miliards de marcs or amb condicions i subcondicions...

Però Japó, Iugoslàvia i altres països orientals no han cregut, fins ara, haver d'acceptar aquestes condicions.

Passat el primer moment d'agradable sorpresa per l'inesperat resultat de la Conferència de Lausana, ha caigut molta aigua freda sobre els primers entusiasmes. Fem també nosaltres, per dir-ho en llenguatge diplomàtic, un tomb d'horitzó sobre la situació creada després de l'acabament de la reunió de Lausana.

Alemanya, que és la part més interessada en la causa, no ha aplaudit von Papen; així els social-nacionalistes i els nacionalistes, com els caps de la Reichswehr, s'han declarat netament hostils. Hitler, en els seus bolos de propaganda electoral, crida davant de la immensa multitud: «No pagarem ni tres miliards ni tres pfenings, i així que prenguem el poder imposarem la revisió del tractat de Versalles.» Això significaria, si més ni menys que es desencadenaria una guerra si l'aspirant a dictador prengués les regnes del poder.

I això perquè França, que és hostil a qualsevol bel·licisme, que és profundament pacifista, es veuria obligada a defensar amb les armes la integritat de les seves fronteres i l'ordre establert.

Itàlia ha acollit les decisions amb ostentatòria fredor. Mussolini, fa ben pocs dies, al Senat, no tenint pas en compte el que ha passat a Lausana, tornava a parlar del «cop d'esponja», i la premsa, que tota és forçosament feixista, ha repetit com un sol eco: «cop d'esponja».

Els Estats Units, en un primer moment, han picat de mans, però quan han comprès que empetides les reparacions es veien en l'obligació moral d'empetir per la seva banda els crèdits de guerra contra els aliats, fan saber, una altra vegada més, que d'això no se n'ha de parlar mai.

Resta remarcar com França i Anglaterra, malgrat algunes febleses revisionistes de Mac Donald, s'han mirat fit a fit i han comprès que només elles entre les grans nacions treballen sincerament a favor de la pau i per tal de millorar la situació anglosaxona que afligeix la humanitat, i s'han estret cordialment les mans. I, després, han llençat aquesta crida al món: «Qui sigui de bona voluntat i de bona fe, que segueixi...»

TIGGIS

Tramvies de Barcelona, S. A.

Venent en 1 d'agost pròxim els cupons números 27 emissió 1925 i 9 emissió 1930, de les Obligacions al 6 per 100 d'aquesta Societat, s'informa als senyors tenedors que el pagament dels expressats cupons quedarà obert des del dit dia, a raó de pessetes 7,50 per cupó, deduint pessetes 1'0004 pels impostos del Tresor, en les següents cases de Banca:

A Barcelona: SOCIETAT ANONIMA ARNUS-GARI, BANCA MARSANS, S. A.

A Madrid: BANCO INTERNACIONAL DE INDUSTRIA Y COMERCIO, BANCO DE VIZCAYA.

A Bilbao: BANCO DE VIZCAYA.

A València: BANCO DE VIZCAYA.

Barcelona, 16 de juliol de 1932.

El Director General
ALFRED ARRUGA



¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAEES POTENCIAIS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la Neu-ròstènia. Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertiges, fàtiga corporal, tremolors, dispènia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Graees potencials del Dr. Soivré,

més que un medicament són un element essencial del cervell, modula i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant lítics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Graees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 5'50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—Dirigit-se i trametent 9 25 ptes. en segells de correu per al franquai a Oficines Laboratori Sòk-targ, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratuït un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrollament i tractament d'aquestes malalties.

Companya General de Tramvies

Amb arrelament a l'establert en l'escriptura d'emissió d'Obligacions al 6 per 100 d'aquesta Companya, el dia 1 d'agost pròxim tindrà lloc el sorteig número 10 dels 220 títols que correspon amortitzar aquest any. El sorteig es verificarà en el domicili social, Ronda de Sant Pau, 43, a les onze del matí de l'expressat dia.

Barcelona, 16 de juliol de 1932.

El Director
ALFRED ARRUGA

EL CINEMA

UN FILM DE STROHEIM

"Lluna de mel"

Una estrena a remarcar, no sols ara que tots els cinemes, menys un, estan lliurats al programa estival de les repeses (i no ens en queixem), sinó a remarcar en qual-sevulla època: *Lluna de mel*, de von Stroheim, film presentat ací amb un retard considerable.

Lluna de mel és l'epíleg de *La marxa nupcial*, ja coneguda a Barcelona. Tots els bons aficionats recorden l'aventura de Nicki, príncep de Wildeliebe Rauffenburg (E. von Stroheim mateix), que no es casa amb Mitzi

cília, el milionari de son pare que se la venqué per un títol de príncep, es recargola per terra, i Nicki rep la notícia que Schani ha estat mort al segon tret pels homes sortits a perseguir-lo. Mitzi ha entrat en un convent, la mare de Nicki, que tingué la pensada del matrimoni, troba, tot espolsant la cendra del seu cigar, que n'hi ha per quedar contents del desenllaç.

Hem explicat l'argument, bon xic melodramàtic, de *Lluna de mel*, i potser no calia. El característic dels films de Stroheim,



«Lluna de mel»

(Fay Wray), sinó amb Cecília Schweisser (Zasu Pitts), coixeta amb vint milions. L'amor de Nicki, Mitzi, promet al carnisser Schani (Mathew Betz) de casar-se amb ell si no assassina el príncep.

Per servir de lligam entre aquell film i aquest, Stroheim ha conservat algunes escenes del primer: la coneixença de Nicki i Mitzi en mig de la pompa catòlica i monàrquica del Corpus a la Viena de l'avantguerra; Mitzi sota les pomeres en flor; el casament als acords de la *Marxa nupcial* mentre, a la porta de l'església, sota la pluja, Mitzi en plors apaivaga amb promesa de casament els desigs homicides de Schani.

Ara, els núvis arribaran al castell de Wildeliebe Rauffenburg; al Tirol; Cecília, conscient d'haver estat bescanviada contra un títol, per daurar-lo amb els seus milions, voldrà fer-se agradable a Nicki. Una curta famarada sensual d'aquest, aviat apagada; per què Cecília ha de fixar-se en aquelles flors de pomera que desvetllen tants de records en el nuvi? Ell es retira, i ella esquinça despitada la seva roba de nit de núvis.

Mentrestant, a l'hora de dir «adé» al peu de l'altar, Mitzi cau desmaiada, i Schani torna a jurar-se que matarà el príncep. Però Nicki no és al castell, on per primera vegada a la vida no es diverteix; per esbravar-se ha sortit de cacera, amb els seus homes i els seus gossos, cap al refugi muntanyenc on trobarà una masovera fàcil i passarà la nit cantant i bevent amb els companys. Cecília, moguda per un pressentiment, interrompt la gesca amb la seva presència, i, més tard, en mig d'una tempesta, arriba Mitzi, xopa, escabellada, ferida: pel camí ha trobat Schani, han lluitat, Cecília recorda aquella cara, vista, xopa però de llàgrimes més que de pluja, el dia del casament. I, al cap de poca estona, un rostre repulsiu, sinistre, a través del vidre de la finestra: Schani, més repugnant de veure que mai, que emgaga el seu revòlver. «Estàs ferit, Nicki?», pregunta Cecília; però és ella la qui ha rebut la bala.

Mentre al castell, davant el túmul de Cecília, el milionari de son pare que se la venqué per un títol de príncep, es recargola per terra, i Nicki rep la notícia que Schani ha estat mort al segon tret pels homes sortits a perseguir-lo. Mitzi ha entrat en un convent, la mare de Nicki, que tingué la pensada del matrimoni, troba, tot espolsant la cendra del seu cigar, que n'hi ha per quedar contents del desenllaç.

és el segell personal que els imprimeix l'autor.

En efecte, potser no hi ha autor cinematogràfic de tan acusada personalitat com Stroheim. L'hi acusa encara més la seva visió del món i els mitjans que empra per traduir-la. Res del convencional tan grat als productors americans i als públics de tot el món, Potser Stroheim cau en un altre convencionalisme, però ben propi, ben seu: el de veure del món només els aspectes més cruels i presentar-los sense atenuants, encara més, reforçats amb una implacable acumulació de detalls. Això és, precisament, el que fa inconfusible més que res els seus films, cap dels quals, potser, no hem vist tal com voldria haver-lo deixat l'autor. Perquè, aquest, després de mesos de treball i de quilòmetres de film verge esmerçats, ha fet obres tan poc comercials, que les cases productores han hagut de retallar i arranjat, provant de salvar el que es pogués d'unes pel·lícules inaptes a fer passar l'estona al públic que va al cinema a distreure's. Tenint en compte la manera minuciosa de Stroheim i el seu tarannà subversiu, es comprèn que no fes gaire temps en cap casa i que darrerament hagués hagut de veure'l en un paper de *Tres de cara a orient*, film banal d'espionatge, situació inferior als seus mèrits, adhuc els d'actor.

Hi ha en von Stroheim un desig de justícia, però que la cruïra de l'autor ajuda a fer ineficaz. Aquest mateix desig de justícia s'expressa en Chaplin, per exemple, amb lleugers tocs d'amargor irònica; en Stroheim, amb una ferocitat agressiva. Quan és idíl·lic, com en el festeig sota les pomeres, no vol sinó remarcar que en són de curts els moments felicitats i encara tenen males conseqüències.

Es comprèn que el corrosiu Stroheim no plagui. Entre dues visions del món, la d'ell i la de qualsevol optimista babau, tan parcial una com l'altra, la majoria es decantarà inevitablement per la segona. Recordem l'èxit de *La marxa nupcial*, presentada a Barcelona a darreries de 1929, i el menor encara d'*Avarícia*, projectada un parell de mesos després en sessió MIRADOR. Els que es prenen seriosament el cinema, reconeixien trobar-se davant obres d'art considerables, però no exemptes de defectes. Aquests provenien no sols de l'arranjament comercial dels films de Stroheim, sinó també de l'autor mateix.

Així, per exemple, en *Lluna de mel* certs moments s'allargassen, en un ritme alenit impropï del cinema; els detalls més agres, més feridors (recordeu *Avarícia*, i, ací, aquell canisser, aquells cretins de dents corcades, aquells consogres estúpids), són reforçats fins a produir un vague malessar físic. Passem per alt l'ascensió als Alps tirolesos construïts dintre un *studio*, on la preocupació realística de l'autor es troba una mica en fallida, i elogiem sense reserves la interpretació, excel·lent adhuc en els papers secundaris.

Stroheim hi és l'actor matisat, natural dins el seu encarnament d'oficial del país que era més minuciosament protocol·lari del món. No és el dolent convencional ni tampoc el galán també convencional. Fay Wray es resigna a no fer ressaltar la seva beutat sota un abillament ridícul, abnegació que per una beutat de cinema és gairebé tan gran com la que demostra ella mateixa en l'anècdota del film. I, sobretot, cal remarcar Zasu Pitts, una de les més completes, potser la més completa, de les actrius americanes, gens *vedette* i que cap empresari no tractaria mai com a tal. Reconeixem que els adversaris de l'organització actual de la producció cinematogràfica, tenen raó quan la blasmen i alleguen, entre altres raons, que autors com Stroheim i actrius com Zasu Pitts ocupin una situació secundària.

JOAN SOLER

PANORAMA

Barcelona, bressol del cinema hispànic

Continuem notant les línies essencials del treball amb què el nostre col·laborador Juan Piqueras estableix la història del cinema hispànic, damunt les planes de *Nuestro Cinema*, revista que no podem sinó lloar i recomanar. Com és sabut, aquest panorama remarca la transcendència que en tota la infància del cinema ha tingut la nostra ciutat. La primera etapa que comentarem en un número anterior finalitzava en 1910. La segona comença en 1911; acaba en 1920. Aquesta etapa segons Juan Piqueras és la més impersonal del nostre cinema. Es produeix molt i dolent. És l'hora de l'engrescament i de la manca d'organització. Arriba un moment en què tot són falses genialitats. Una sèrie de films molt dramàtics — *El nocturno de Chopin*, *Alma torturada*, *El beso de la muerte*, *La reina joven*, — ens ofereix una interessant particularitat en el fet que la protagonista sigui una gran actriu del teatre: Margarida Xirgu.

Una altra sèrie ve marcada per la influència fulletinesca francesa — *La loca del Monasterio*, *La dama duende*, *Codicia* —. Una altra — ja — per l'empremta americana: *A la pesca de cuarenta y cinco millones*, *El protegido de Satan*, *El botón de juego*, *Las máscaras negras*...

D'aquella època és un film de gran interès. Un film que la gent recorda amb la mateixa emoció que *Judex* i *La moneda rota*... Ens referim a *Barcelona y sus misterios*, pel·lícula de deu mil metres, filmada en un mes i mig.

No hi ha res tan pintoresc com els detalls de la creació d'aquestes obres. «Tot es feia — diu Joaquim Carrasco, degà dels actors barcelonins de cinema — amb llum zenital, la força de la qual es valorava amb unes cortines. El decorat — simple i sense complicacions — es muntava a l'aire lliure i calia esperar el pas del Sol per tal que ens il·luminés. A més a més calia canviar les decoracions, d'Est a Oest, cada vegada que el Sol marcava un ascens o un descens en la seva marxa.» Aquesta obra («monumental» no costà més que dinou mil pessetes. Tot queda explicat si diem que el primer actor i director cobrava quaranta cinc duros de sou, a l'hora que ja els astres — Mary Pickford, Chaplin, Max Linder — signaven els primers contractes — fabulosos — a Nord-amèrica.

Després... dos films de pretensions: *Los arlequines de seda y oro*, film de toreros, interpretat per Raquel Meller, i *Cristóbal Colón*, film poemàtic, amb multituds i anacronismes.

Som a 1917.

Sobre un alenit psicològic

Parlava, darrerament, de novel·les d'una jornada realitzades amb un esforç d'alenit, on l'acció és reflectida amb un ritme que sembla un paladeig. Segurament el cinema no és aliè a aquest fenomen. I no pas, ben entès, com a iniciador, sinó més aviat com a espill que rep aquesta influència. Les possibilitats del *valenti* cinematogràfic, però, han estat poc usades com a instrument de penetració psicològica. Unes vegades ha servit solament per a establir la microscòpia del moviment per als estudis de mecànica i adhuc per a la determinació de l'esforç i la fatiga en el treball; d'altres, com a element de comicitat: recordi's *Entr'acte* de René Clair, on l'alenit satiritza els gestos solennials; o els films de Larry Semon, on es veien salts inversemblants lents; o els somnis de Chaplin convertint en àngel, navegant per l'espai...

Però caldria veure si podria fer-se de l'alenit un instrument de psicologia, talment com una pàgina de Proust ens microscopitza el gest que delata una emoció. Establir en el temps — com s'ha fet a l'espai — el primer pla de la contracció d'una parpella, del tic dolorós d'un llavi... La novel·la ha sabut fer això d'una manera molt viva i ha cospat així moltes espurnes d'intimitat. — D. P.



Passatge de Gràcia, 57. - Teléfono 79681
Sessió continuada:
Tarda, de 4 a 8 i mitja i nit, de 10 a 12
Butaca, una pesseta
Noticiari - Reportatge - Documental
On les algues es divideixen
Màgica Fox
(Com es formen i extingixen els rius)
De dins a fora
Equip sonor R. C. A. Photophone

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapissar. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passatge de Gràcia, 34. Teléfono 16286
BARCELONA

Cinema i dansa

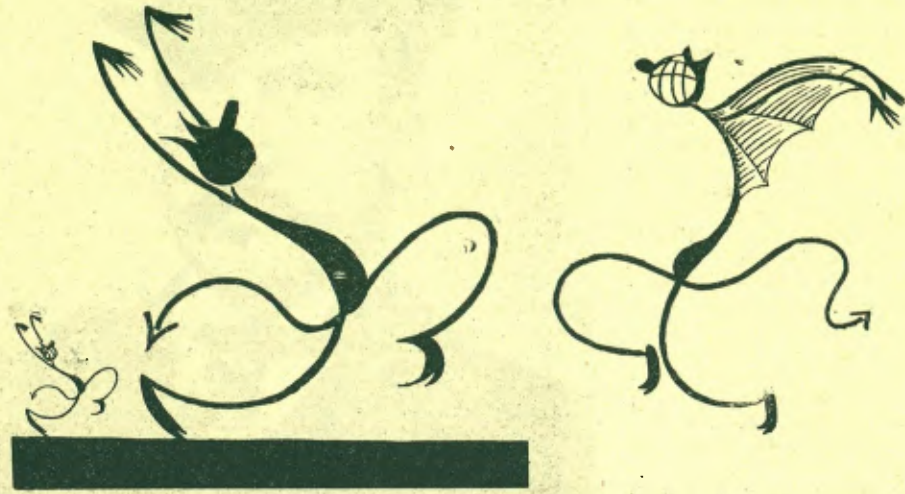
No fa pas molts dies que els barcelonins podem assistir a una sessió de dansa que tenia lloc en un cinema. Aquell dia, la pantalla del cinema Urquinaona cedia el seu lloc quotidià a un ballari, a Joan Ma-grinyà, i en aquest fet, danses en un cinema, hom podia veure un pretext per parlar d'aquells vincles de consanguinitat que existeixen entre l'art mil·lenari per excel·lència, la dansa, i la més recent de totes les arts, el cinema.

La dansa il·lustra millor que cap altra activitat amb possibilitats artístiques, la idea de relligar l'art al joc. La dansa com a simple traducció, més o menys expressada dins un joc regular, d'una vitalitat comunicativa, que sembla portar una exi-

La introducció de la música en el cinema, sense modificar l'aspecte fonamental del problema, ha vingut a oferir-ne nous caires. Així mateix, la introducció de la paraula no ha vingut a restringir per res el rol del gest, sinó sols a prolongar-lo. Referir-nos en detall a aquesta qüestió ens portaria massa lluny. Evitem-ho doncs.

Un dels grans aspectes del cinema sonor és els dibuixos animats. Parlant d'ells, escriu Vuilleumoz: «Mai una dansarina no es sotmetrà a totes les subtilitats del ritme amb aquella infalibilitat excitant de les imatges meravellosament dòcils a l'impuls rítmic o mètric.»

D'ací a proposar els dibuixos sonors com una superació del ballari, no hi ha sinó un



Dibuixos animats d'Iwerks

gència d'expansió, és vella com la mateixa humanitat. En un aspecte tan rudimentari, poc pot interessar-nos aquí. Tanmateix, és aquesta gesticulació, que, aspirant tot seguit a revestir-se d'un rol descriptiu, més endavant aconseguirà qualitat de representació espectacular, i genera aquella pantomima dramàtica que originària el teatre i a la llarga també el cinema.

La dansa pròpiament dita, el ballet tradicional, subordinat a la música, com explicava en un número anterior. Sebastià Gasch, depenent d'una melodia i naturalment d'un ritme, que ella tracta de transplantar al domini d'una plàstica animada, ritme mut, integrat per actituds gracioses i moviments harmoniosos, per la seva posició francament situada en un punt d'intersecció de les arts plàstiques i de la música, ens orienta vers el cinema, que es troba participant també d'una situació semblant.

Voluntat d'expansió que es tradueix en els moviments. Actituds que dins llur instantaneïtat plàstica reproduïxen la voluntat de concentració que anima les arts estàtiques. En el cinema, sense desprestigiar per res les preocupacions plàstiques — fotografia, pintura, arquitectura — a la llarga serà el sentit de l'expansió, la direcció dinàmica, la que s'imposarà.

El cinema arrenca en els seus orígens de la pantomima dramàtica, com apuntàvem. Ací la dansa, deslligada de tot element extern, no obeeix sinó a un excitant psíquic. És la gesticulació de la vida emocional. El crit solidari del gest, en una intel·lectualització creixent podrà conduir-nos al llenguatge, i agabellar tot el que en nosaltres és expressió abstracta, però el gest continuarà traduint automàticament l'emoció, els reflexos instintius i voluntaris. La pantomima treballa damunt del gest pur, i pretén incorporar-lo als ritmes artístics. Es en aquest sentit que es pot dir del cinema el que nosaltres escrivim ara fa tres anys a *La Nova Revista*, que el cinema és l'apoteosi de la dansa.

Dansa que s'afirma d'una manera barroera en els primers films muts, en els quals la falta de la paraula és sentida com un defecte. Tota la història del cinema mut consistirà a constituir la gramàtica del gest, fins aconseguir, gràcies a la seva darrera perfecció, una autonomia respecte la paraula. Pantomima dramàtica en una Lilian Gish, còmica en una Marion Davies, grotesca en una Stan Laurel i Oliver Hardy; el gran actor de cinema sabrà, sense sacrificar per res al valor del gest com expressió, coordinar tot el seu procés gesticulatori en un sentit d'estilització creixent. L'actor de cinema que dona tan bé la impressió de la veritat, de cap de les maneres no reproduïx la realitat dels gestos quotidians. Res ho demostra tant com els films d'amateur que reproduïxen la veritat quotidiana! És així que l'actor, en cert sentit, dansa, i d'ell exigim que tingui el cos disciplinat, els gestos educats vers l'elegància i l'expressió, relligant la gràcia i la sinceritat, en proporcions justes, en un perfecte equilibri.

pas, i, amb tot, evitem de confondre coses distintes. Els dibuixos animats són com una mena de purs jocs geomètrics que es fan i es desfan al marge de la lògica, de la gravetat i en perfecte menyspreu de l'anatomia. La dansa, al contrari, està sotmesa a aquestes condicions, condicions que no són una servitud; sinó la matèria mateixa de la seva activitat. La dansa afirma el cos gràvid de sensualitat i de potencialitats espirituals, i mai cap mecànica, ni cap línia, no podrà igualar el patètic, la gràcia, la suprema eufòrmia del cos humà afirmat amb el cos i a través d'ell una lògica d'ordre tot espiritual.

Dansa i cinema, heus ací un tema per a una monografia brillant. Per escriure-la caldria no poca erudició i força aguda. Un altre tema, distint d'aquest, és el de la dansa en el cinema.

Les escenes de dansa, les atraccions coreogràfiques, si abans ja eren freqüents, per tal com semblen comportar aquelles característiques de moviment i de plàstica seductora que procuren els bons motius fotogràfics, ara la música les ha vingudes a multiplicar encara més en el curs del film.

Per un moment varem veure aquesta multiplicació com una veritable calamitat. Era la primera etapa del sonor. Els americans provaven l'èxit de llurs revistes cinematogràfiques. Espectacle que oferia una mescla de sentimentalisme d'òpera i de grans conjunts coreogràfics dins la tradició del music-hall ianqui. I el cinema està massa en mans de tota mena de demagogs artístics per esperar gaire de bo per aquest canvi. Les més trivials i buides formes coreogràfiques prosperen millor a la pantalla que tot el que pugui significar una elevació del gènere. Per això és amb un entusiasme de debò que llegim la suggestió que hom ha llençat de filmar els ballets russos novament reorganitzats sota la direcció de W. de Basil i René Blum.

Tanmateix, si el cinema podria així educar les masses presentant una cosa que tant pesa en el món artístic actual, no oblidem que de cap de les maneres pot duplicar l'original. Instrument de difusió, molt bé. Les còpies propagarien a tots els llocs les meravelloses creacions que són *El sombrero de tres picos*, *Petrushka*, *Le train bleu*, etc., però un xic atenuades. La coreografia és essencialment un art de tres dimensions, i en el cas concret dels ballets russos ens trobem amb un espectacle on el color juga un paper important. Els decorats, els figurins d'un Picasso, d'un Derain, d'un Miró, no suporten avui per avui una transposició fotogràfica.

El cinema reconeix en la dansa un antecedent. Per la fidelitat amb què registra i restitueix el gest, avui el cinema podria fer quelcom també per ella. Tant de bo el que s'intenti per aquest camí contribueixi a l'esplendor d'aquesta art i a depurar en el públic les opinions i hàbitus detestables creades a l'entorn d'ell.

J. PALAU

FEMINA AVUI

Un doble programa "FOX"
Or de llei de la pantalla

LA MÁSCARA DE TUL

per J. HAROLD MURRAY i NORMA TENIS

EL BARBERO DE NAPOLEÓN

per JOAN ARISKY i NELLY FERNÁNDEZ



NOVETATS
EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11635

CINAE S

TEMPORADA DE REPRESSES
DEL 21 AL 24 CORRENT

Saló Catalunya

El carnet amarillo

per ELISSA LANDI

El hijo del Caid

per RODOLF VALENTINO

Capitol Cinema

NOCHES DE VIENA

per ALEXANDER GRAY

EL GENERAL

per BUSTER KEATON

EL TEATRE

NO HI CREIEM

Un teatre subvencionat

Tot just a inicis d'estiu i ja s'anuncien dos fets importantíssims per a la vinent temporada de teatre català. Un d'ells sensible a tot ésser-ho, car és la renúncia del senyor Josep Canals a constituir-se, per ara, en empresari de la nostra escena, la qual cosa vol dir la liquidació total de la formació de Novetats. Liquidació total, diem, perquè la disgregació d'actors va ja iniciar-se la temporada passada. El teatre del carrer de Casp, abandonat pel públic, ha fet poc després cenària en els cartells una obra lírica castellana. Pobres de les nostres previsions autonòmiques si haguéssim de recolzar-les amb l'argument d'un teatre!

L'altre esdeveniment a produir-se la temporada vinent, sembla que serà el funcionament d'un teatre català subvencionat. El cas tampoc és rigorosament inèdit, car la companyia del Teatre Romea ha pogut prolongar la seva actuació fins a un límit honorable gràcies a l'ajuda econòmica de la Generalitat. La nostra primera corporació no volgué que passéssim per la vergonya de veure com justament en aquest any de revivament patriòtic, els dos únics teatres catalans tancaven llurs portes en ple hivern. La subvenció, modesta, marcà la intenció. Ara, creiem que ja està nomenada una Ponència amb l'encàrrec d'estudiar la manera de portar a terme els propòsits del conseller de Cultura de la Generalitat en relació amb el teatre.

Aquest fet que pot semblar encoratjador, mena a reflexions serioses. En un país normalitzat, el funcionament d'un teatre oficial significa la conservació de l'essència més pura de l'art nacional; és un resguard que posa el teatre a cobert dels alts i baixos pecuniaris i de les influències mercantilistes. És, doncs, una institució lloable i de necessitat primeríssima. Banc de proves, escola d'actors, satisfacció de directores, realització de fantasies... L'Estat, que atén tant i tants diversos aspectes de l'espiritualitat pública, no pot menysprear la branca teatral. Un teatre subvencionat, posat a mans de gent solvent, és sempre un exemple.

Aquest és el caràcter que a gairebé tots els països del món presenten els teatres oficials. Podríem cercar exemples llunyans, però preferim sempre posar-ne del costat de casa. Ha estat la protecció dels poders públics — a part, naturalment, el bon gust d'una gran actriu — allò que ha permès que en el «Teatro Español» de Madrid fossin exhumades en aquesta darrera temporada certes obres clàssiques castellanes.

Aquesta funció que en podríem dir de valoració de la qualitat, és la que també ha estat assignada a la «Junta Nacional de la Música y Teatros Liricos» que en la propera temporada menarà a Madrid una campanya de teatre líric.

Ara, nosaltres apuntem: A Catalunya pot dibuixar-se un pla de teatre subvencionat amb les característiques mateixes dels altres països? Rodonament, no. O si no fixem-nos tan sols en allò que ha portat la Generalitat pels camins del teatre, allò que ha

determinat els seus propòsits, i veurem que no és altra cosa que el bon intent de substituir-se a les empreses privades que es troben en fallida.

Un teatre subvencionat, a casa nostra, no farà altra cosa que desfermar i fer viables totes les pensades antiteatral. Entre les moltes desgràcies de què pateix la nostra escena, cal posar a primer pla l'allau de poetes, novel·listes i crítics que s'han sentit comedïografs i que no han aconseguit res més que amargar llur humor i avorir el



Hi haurà teatre català? No n'hi haurà?

públic. Seran ells els qui veient-se recusats per les empreses particulars acudiran als teatres oficials brandant la bandera de l'art i de la selecció, i seran ells els que s'hi veuran les obres posades. I seran ells, perquè a casa nostra ens falta la tradició, ens falten les obres que són pedra de toc per a jutjar mèrits, i seran ells, sobretot, perquè a la direcció dels teatres subvencionats hi haurà gent de la mateixa corda; hi haurà poetes, novel·listes i crítics amb una obra teatral entravessada al pap.

El teatre català, el teatre d'un poble, no pot viure i menys desenvolupar-se en conservació. Per bona que sigui la qualitat de l'esperit de vi, en aquest cas la xifra de pessetes. Un teatre florent és producte de la selecció natural; és el sediment que hi queda després de llargues anyades de teatre mercantilista i de cara al públic. Creure que ara nosaltres començarem l'edifici pel terrat, i que tot serà obrir unes portes oficials com deixar a la posteritat sis obres mestres per temporada, és un error.

O si no, el temps ens ho dirà.

ANDREU A. ARTIS

Mirador teatral

Un criteri singular

Un jove compositor, Pascal Bastia, ha volgut posar música a unes estances de Gabriel Boissy. Com que aquestes melodies havien d'ésser cantades en públic, el compositor es dirigí a la Societat d'Autors, Compositors i Editors de Música, de París, a fi de fer l'oportuna inscripció als efectes de la propietat artística.

La S. A. C. E. M. ha refusat de registrar les melodies de Pascal Bastia alegant... que són massa curtes, ja que el músic s'ha enamorat de poemes el més llarg dels quals té quinze versos! La S. A. C. E. M. s'ha entestat a sostenir la curiosa doctrina que un poema posat en música, per tal de beneficiar de la inscripció i, per tant, de la percepció dels drets, ha de tenir almenys vint versos.

O sigui, segons aquesta curiosa doctrina, que la música posada a un sonet, o a qualsevol poema més curt encara, pot ésser saquejada sense responsabilitat.

Davant d'una doctrina tan insòlita, l'autor de la lletra pregunta quin criteri segueix la S. A. C. E. M. amb les músiques de Reynaldo Hahn, Fabre i Fauré per a certs poemes de Verlaine, Rénier i Louys.

Màximes

Un actor francès no gaire conegut a l'estranger, Maxime-Léry, ha compost una sèrie de màximes sobre el seu ofici. Heus-en algunes:

«El joc d'un actor senzillament correcte i el d'un gran comediant, sovint només ofereixen petites diferències, subtils d'explicar, però a les quals el públic és tan sumament sensible que, si el primer mereix els seus aplaudiments, el segon provoca la seva admiració. Tot l'art del teatre és això, i per això l'art és tan difícil.»

«Tenir autoritat en escena, és saber realitzar el personatge representat, i representar-ne tots els aspectes físics i fisiològics com aquell que no fa res.»

«Com aquell que no fa res! Aquest és el signe de l'artista de qualitat. L'esforç del comediant no ha d'ésser visible en cap cas. Sempre cal que el públic ho trobi fàcil, i no vegi l'esforç de l'actor.»

«Comediant, mon germà, no comptis massa amb el maquillatge i l'abillament per a encarnar el teu personatge.»

«Si subratlles massa, no subratlles res.»

Comparacions

Mentre a Barcelona el Liceu a penes es pot aguantar, els concerts s'acabarien i els teatres on donen bones obres fan una receptació irrisòria; a Alemanya es comença a desenvolupar el festival anual Wagner-Mozart que durarà més d'un mes, ja que s'hi afegeixen quatre funcions dedicades a Richard Strauss i a Pfitzner.

Per si pot servir d'alguna cosa, donem unes xifres. El lector, aturant-se davant qualsevol casa de canvis o de banca i fent una senzilla multiplicació, podrà comparar els preus que paguen els aficionats alemanys amb els vigents per aquestes latituds.

Per a les representacions wagnerianes i mozartianes, el preu de les localitats oscil·la entre 13'50 i 22'50 marcs; els aficionats de Strauss i de Pfitzner se'n surten més barat: la localitat només arriba a 13'50 marcs.

Pasta de Cera

EL MILLOR FANG
PER A ESCULTORS

Olivera, 25 - Telèf. 31816

ALS SUBSCRIPTORS I COMPRADORS DE MIRADOR

SUBSCRIPCIÓ DE VACANCES

Els subscriptors que vulguin rebre MIRADOR al llloc on estúegin, no han de fer més que comunicar a aquesta Administració llur nova residència, on els serà adreçat el setmanari sense augment de preu.

Igualment comuniquem als compradors al número que el vulguin rebre en la seva residència d'estiu, que hem obert un servei de subscripcions de vacances, per un mínim de 4 números, al preu corrent de 0'30 pessetes el número.

Administració de
MIRADOR, Pelai, 62, 4.
Telèfon 15300

Les revistes madrilenyes

Ja les tenim ací. Cada any vénen a passar l'estiu a Barcelona. A l'hivern, hem de limitar-nos a contemplar el seu retrat que va i ve inlassablement per les pàgines dels setmanaris gràfics de Madrid. Però a l'estiu podem veure'les de carn i ossos. Ja les tenim ací, les vedettes i sub-vedettes de les revistes madrilenyes. Aquest any, la invasió ha estat considerable. Tenim revistes madrilenyes al Tivoli i al Còmic, al Poliorama i al Victòria. Parlem-ne, doncs, d'aquest gènere estival que el públic barceloní acull amb una complaença inexplicable.

drilenyes són molt fotogràfiques. Retratades al Nuevo Mundo o a Crónica fan un gran efecte. I abans de conèixer-les, refiant-nos d'aquelles fotos, les admirem en silenci i ens fan una gran il·lusió. Però quan les veiem, ens cau l'ànima als peus. Són dones bellíssimes, és cert. Però inexpressives. Una superba façana darrera la qual no hi ha absolutament res. La Gámez, la gran sosa — la veureu al Còmic — és una d'aquestes. A Crónica, una meravella. Però a un escenari del Parahel, impassible i g'acial, sense cap convicció ni la més petita



Les «vedettes» del Tivoli

Anem per parts. Comencem pel to. Una revista madrilenya acostuma ésser una mena de vodevil amb quatre quadros de conjunt, intercalats a la bona de Déu, i amant amb força xistos i retruècanos. Aquells que constitueixen la debilitat més enternida del madrileny cent per cent. És a dir, l'anti-revista. Els madrilenys no han nascut per a fer revistes. No n'han sabut mai. Els handicapa la seva considerable tradició sarsuclera i el seu localisme esquitit, el seu particularisme tancat amb pany i clau, perfectament incapaç d'adaptar-se al cosmopolitisme airejat que una bona revista exigeix. Totes les provatures, que han fet, malgrat el seu desig de fer un espectacle que pugui ésser apreciat per un públic internacional, han nascut sempre amb una fortor insuportable de Chamberí o de Lavapiés. En Velasco mateix — ara és al Poliorama —, que té la pretensió de presentar espectacles internacionals, no arriba mai a eliminar de les seves revistes aquell to empalagós de xuleria madrilenya, agreujat per uns interès que, com tots els de Madrid, no podran mai treure's del damunt aquell aire castissim de raval.

I ara, parlem de la morfologia d'aquestes pseudo-revistes, que són construïdes sense cap noció del ritme ni de les lleis que regeixen una ordenada estructura. Uns quadros de conjunt que brollen inopinadament, sense ordre ni concert, sense cap justificació, sense cap ritme que governi el seu intercalat. I uns diàlegs llarguissims, inacabables, intolerables, uns diàlegs situats als antípodes d'allò que ha d'ésser una revista, que no és teatre, i menys teatre dolent, que no és lentitud, sinó dinamisme, esbojarrada velocitat.

I ara acarem-nos amb la presentació. Fastuosa revista. Magistral presentació, magnífics decorados, rica sastreria. Luz, friolidad, elegancia. Ho hem copiat textualment de les cartelleres. I això vol dir: aquell cubisme decoratiu, el pitjor dels cubismes i el més superficial, que afeccionen els Burmann i els Bulbena. Però amb un to migraet, raquític, pobrissó, digne dels vodevils del Ba-ta-clan o del Pompeia. Per a acabar d'arrodonir el conjunt, aquests decorats han estat freguts a consciència. Els seus autors, amb deliri de nou ric i frenesí de rastaquouère, no han deixat ni un centímetre quadrat de tela sense tatuar i empastifar. Són d'aquells decorats fastuosos que la claque aplaudeix rabiosament. La tela de fons més adequada per a la rica sastreria, treta dels figurins que fan els dibuixants preciosistes i homosexuals.

Parlem ara de la interpretació, que la cosa s'ho val. Les actrius de revista ma-

expressió. I ballant, una catàstrofe. Idèntica sensació hem experimentat en veure les germanes Pyl i Myl, admirables de plasticitat, però d'unes d'expressió. I la Caballé, automàtica i tibat. I la Cándida Suárez, que té tot l'empaquet i tota la sèrieta d'aquelles típiques de sarsuela de vint anys ençà. Quant als homes... Oh, els homes! Això sí, que és una cosa seriosa. Els còmics madrilenys quan són dolents ho són de debò. I els d'aquestes revistes ho són de solemnitat. Amanerats, encartonats, tronats i arrossinats. I — defecte imperdonable en el music-hall — antipàtics, profundament antipàtics. I si no ho creieu, aneu a veure-ho. Aneu a veure, al Poliorama, Rafael Arcos, aquell maquellista de quan érem petits, i, al Tivoli, Carles Garriga, aquell actor que, deu anys ençà, feia vodevil al Pompeia, i, al Victòria, l'inservible i desdenguat Moncayo, el sexagenari.

Les girls són de confiança també. A desgrat del bluff desmesurat de Nuevo Mundo o Crónica, que posen aquestes alegres chicas a l'alçada de les chorus-girls del Ziegfeld Folies neorquí, aquestes girls no són tals girls. Són coristes, simplement. O, com diuen els fins, vicetiples. Són boniques — qui en dubta — però individualistes. I no han sentit parlar mai de disciplina. Ni de ritme. Cada una d'elles va a la seva. I les seves evolucions, que haurien de colpir-nos els ulls amb la seva simetria, resulten un garbuix sense cap valor. Som lluny de l'étre-foule que ha d'ésser la girl, segons Levinson. A més, no saben ballar. Si les Gertrude Hoffmann Girls, que revolucionaren París fa anys, les veiessin...

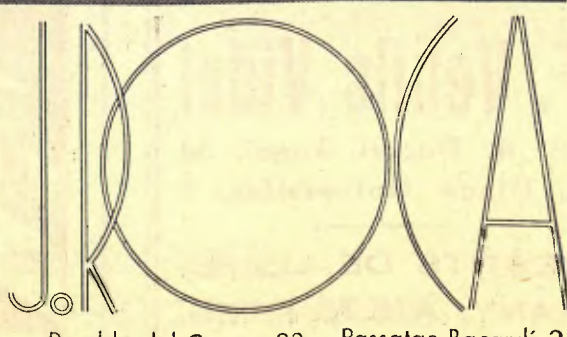
I heus ací tot el que ens han suggerit aquestes revistes madrilenyes que vénen a Barcelona cada estiu amb la interessada intenció de colonitzar-nos.

SEBASTIÀ GASCH

JOIER



PRESENTA EN
PLATERIA EL
MES NOU
I ORIGINAL.



Rambla del Centre, 33 - Passatge Bacardí, 2

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDADER I CALLIS, 3, 5 i 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON

14856

GUTEMBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les

Arts Gràfiques

Aguilers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

Les Grans Excursions d'Estiu
24 i 25 JULIOL
Dos dies en autocar a la Costa Brava

VIATGES CATALONIA
31 JULIOL
Excursió marítima a Sant Feliu de Guixols i S'Agaró.
13 - 16 AGOST
Creuer marítim a Niça, Canes, Monte-Carlo.

VIATGES BLAUS
Rambla dels Estudis, 12. Telèfon 23252
Sortides per a S'AGARÓ en Autocar Pullman
Dimarts, dijous, dissabtes i dies festius

LES LLETRES

EL NOSTRE CENTENARI ROMANTIC

Crida a commemorar-lo

III

Ens resta ja, solament, per assenyalar, la data de 1833 com a fita romàntica. Efectivament: no solament és aquesta una data a remarcar quant a inici de la Renaixença, sinó que inclou el moment inicial del ro-

castellà, però que és nat a Vilanova i Geltrú. Aquest poeta neoclàssic — com Chénier, com Foscolo — té un bri romàntic de melangia; la seva vida torturada per la tuberculosi se'n apareix també impregnada de romanticisme. Cabanyes mor als vint-i-cinc anys: just en 1833. Caldria, doncs,



La tomba de Rousseau, a Ermenonville, per Moreau el Jove

manicisme a casa nostra. I, a més a més, un dels punts d'ingrés més considerables del romanticisme peninsular.

Cal considerar agrupats aquests dos aspectes per tal com — en aquest període — no abunda a casa nostra les valors absolutes, que puguin justificar una atenció excessivament circumstanciada en aquesta Crida de caràcter general, que no aspira a ésser altra cosa que una remarc a l'atenció — avui tan dispersa — de la gent.

Seria curios d'estudiar, com a primera providència, la gestació del pensament romàntic a Catalunya tot al llarg del segle XVII. Hom sap bé com tot aquest segle és una preparació de la gran agitació política, social, literària i artística que culmina en 1830. Un fenomen d'una envergadura tan ampla no podia pas néixer explosivament i com per art de màgia.

Efectivament: en 1749 — recorda Hara'd Höfding — que Rousseau — passant pel bosc de Vincennes — concep el seu discurs sobre els mals que la cultura ha portat a la humanitat. Després d'això tot arriba escalonadament: gust per la llibertat, pel paisatge verge, per la terra llunyana; nostàlgia, sentimentalisme... Ja no hi ha res a fer.

I bé: a Catalunya podríem considerar com dos curiosos precedents d'aquesta inquietud pre-romàntica que cerca defugir el quotidià, dues figures característiques: Aí-Bey, que recorre la vida com un personatge d'aventures meravelloses i coneix les corts orientals, i un altre tipus insòlit: Sinibald de Mas, escriptor i pintor, que visita la Xina. (Els *Viatges* d'Aí-Bey i les impressions sobre la Xina, de Sinibald de Mas, poden llegir-se en edicions populars de l'Editorial Barcino.)

Sinibald de Mas és pintor. En un número recent de MIRADOR publicàvem, degut al seu pinzell, el retrat d'un poeta que escriu en

considerar-lo com a darrera fita de precdencia.

Però ja abans — des de 1823 — un grup de romàntics — ja declarats — ha nascut a l'entorn d'El Europeo, el famós periòdic estudiat per Allison Peers en els seus treballs sobre els orígens del romanticisme. Europeu, de nom i de fets. Componien la seva redacció dos catalans: Aribau i López Soler, dos italians: Monteggia i Galli, i un anglès: Cook, tots ells arborats d'entusiasme per la nova escola, disposats a deixar-se matar per qualsevol de les noves il·luminàries del moment. Heroics avantguardistes de 1830! Calia, però, muntar la guàrdia. Els neoclàssics vetllen i cal donar-los la darrera embranzida:

*En vano pretende estúpido
el que es petulante clásico
del inspirado romántico
la luz y gloria ofuscar,
en vano intenta raquítico
deslucir el alto mérito
y de su brillante séquito
le quiere en vano privar.*

Aquest fragment, característic, citat per Allison Peers, fou publicat en 1839 en un setmanari barceloní, anomenat *El Guardia Nacional*. I és una mostra de la lluita generalitzada sobre el tema, que serà objecte de la nostra atenció en un article pròxim.

Ara ens interessa remarcar la part que els escriptors purament catalans tenen en aquest moviment. El revifament, primer poètic, després polític, que es produeix després de l'Oda a la Pàtria d'Aribau, coincideix un fons popular, corrupte, bilingüista que representarien els sainets de Robrenyo. I d'altra banda, una aportació aristocràtica, exaltada, d'un lirisme desenfrenat que, usant un llenguatge evidentment imperfecte, es remunta a tots els tòpics del romanticisme. El medievalisme es posa desafiadorament de moda, com nota Nicolau d'Oliver en el seu *Resum*...

Una noció del que representen els primers anys de la Renaixença podria donar-nos-la, crec, tot guardant les distàncies, la visió del panorama literari valencià dels nostres dies. València ha evolucionat — malgrat Querol i Llorente — amb molta lentitud. Per això el seu moment literari ofereix un paral·lel molt viu amb el període que acabem de senyalar, i amb el seu doble aspecte: popular, corrupte, que envaeix de castellanisme i grolleria el teatre i les publicacions destinades al poble, i — per altra banda — la minoria selecta — *Taula de lletres valencianes*, ahir; *El camí*, avui — on e's millors esperits cerquen de despertar les consciències adormides. No hi ha naturalment el crit romàntic; però l'absència de la seva escenografia dona potser més garanties de seguretat i d'eficàcia.

Tot el llarg del segle XIX és per als escriptors catalans aquest esforç per a despertar consciències adormides. El medievalisme, begut en Walter Scott, és un instrument magnífic per a burxar en la història pàtria i extreure exemples vitals... Tot el sentit de l'obra romàntica catalana és aquest.

GUILLER DIAZ-PLAJA

VARIETATS

Música negra

Ara que la música negra ha creat entre nosaltres una de les formes de criollisme de què hem parlat ja altres vegades; criollisme que consisteix en l'instrument amb què la cosa conquistada esdevé conquistadora, i victoriosa damunt de l'invasor; ara que Europa ha tramès prou subtilitats i Amèrica prou màquines de calcular, ells — els negres — ens sadollen de ritmes. I ara, de poesia.

Mireu aquests versos d'un poeta negre, escrits en el subdialecte dels negres cubans. Aquest poeta es diu Nicolás Guillén, i escriu coses tan divertides, tan pintoresques com aquesta que reproduïx una revista de Madrid:

TÚ NO SABE INGLÉ

*Con tanto inglés que tú sabías,
Bito Manué,
con tanto inglés no sabe ahora
desi: ye.*

*La mericana te buca
y tú le tienes que hui:
tu inglés era d'etrai guan,
d'etrai guan y guan tu tri...*

Bito Manué, tú no sabe inglés

*No te enamore má nunca,
Bito Manué,
si no sabe inglés,
si no sabe inglés!*

Anglès de guan, tu, tri... és a dir, de one, two, three, d'un, dos, tres..., anglès de comptar fins a deu, i gràcies..., el d'aquest negre Víctor Manuel... Colonitzat per latins i per saxons.

De vegades el vers és simplement sonor utilitzant paraules molt típiques:

*Yambambó, yambambó,
repica el congo solongo,
repica el negro bien negro,
como solongo del Songo
baila yambó sobre un pie.*

*Mamatomba
surembe caserembá.*

El comentarista remarca, però, al costat d'aquest dinamisme alegre, superficial i sense sentit, uns moments on el patetisme apunta. Apunta, naturalment, per raons socials. El poeta lamenta el menyspreu del blanc. Però es sent corpès d'un orgull vi-víssim. La seva raça és exaltada. És dirigeix al blanc amb aquests versos:

*Ya vendrás de abajo arriba
que aquí el más alto soy yo.*

I després, com una sageta, aquest pensament condensat:

*pues quien por fuera no es noche
por dentro ya oscureció.*

Aquest negre que tenia l'ànima blanca es debat contra els esperits negres que ja coneixem; contra les ombres blanques de Van Dyke. Es tot un crit racial i revoltat contra les incomprensions i les injúries. «No ignora» diu en el pròleg — que aquests versos repugnen a moltes persones, perquè tracten d'assumptes de negres i del poble. Tant se me'n dona. O millor encara: me n'alegro...»

Es motivat l'interès amb què el comentarista remarca tots aquests textos. A'trament, caldrà no oblidar els precedents, de curiositat i d'estudi. I aduec d'influència. Un col·laborador de MIRADOR, el professor Valbuena i Prat, ha estudiat el tema de la influència del llenguatge negre en els clàssics castellans. Podem citar-se exemples d'Enzina, Góngora i Tirso de Molina, primeres fixes a remarcar en el criollisme mental de què parlàvem.

Estadística russa

Els soviets, amb llur afició a les estadístiques, acaben de fer saber que actualment, en el territori de la U. R. S. S., hi ha 5,600 diaris, contra 850 que n'hi havia abans de la guerra.

Llur tiratge total assoleix la xifra de 35 milions d'exemplars, o sigui deu vegades més alt que abans de la guerra. Mentre abans de 1914, Petrograd i Moscou absorbien el 20 per 100 del conjunt de diaris, actualment aquest tant per cent ha baixat al 2, a conseqüència de la forta campanya entre els pàgines. D'aquells 5,600 diaris, 4,000 són en rus i 1,600 en diferents llengües.

Pel que fa als llibres, també es constata una progressió sensible. En un any, el nombre de llibres publicat ha passat de 40,871 a 49,165, amb els tiratges respectius de 393 i 854 milions.

El pressupost de les edicions d'Estat assolí, en 1931, 186 milions de rubles.

Novel·la i publicitat

Thomas Mann, el genial novel·lista germànic, no sembla pas desdenyar els ingressos de la publicitat. En *La muntanya màgica*, la novel·la considerada com el seu *chef-d'œuvre*, després d'anomenar una trentena de vegades una marca de cigars, escriu aquest paràgraf que publicitàriament no té preu:

«Maria Mancini, Postre de Banquet, de Brema, doctor. No costa gairebé res, total 19 pfennig, però té un aroma que habitualment hom no troba dins d'aquests preus. Sumatra-Havana, com podeu veure. M'hi he avesat. És una barreja plena de recursos i molt saborosa, però lleugera a la llengua. Li agrada que li deixin flarga estona la cendra; a tot estirar, l'hi espolsa dues vegades, només. Naturalment, té els seus petits capritxos, però el control de la fabricació deu ésser molt minuciós, car el Maria és molt sòlid en les seves qualitats i tira amb una regularitat perfecta. Puc oferir-li'n un?»

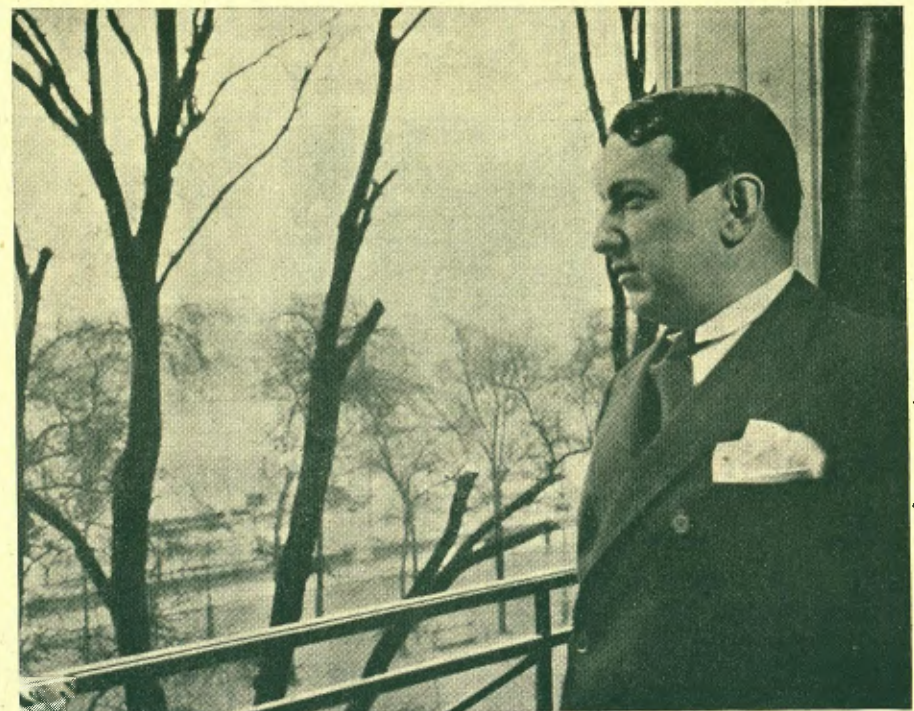
Decididament, els nostres novel·listes baden.

Lletres franceses

“Traduït de l'argot”

Francis Carco publica en volum la novel·la — com anomenar-la? —, reportatge i policíaca — però vista des del cantó justiciable — que havia fet estremir les lectures de *Gringoire*. Aquesta traducció s'ha d'entendre no tant en el sentit d'ésser feta de *langua verte* a l'estil literari, com en el d'una

ple, que bon nombre de coneixements mèdics que ens semblen purament moderns, remunten al savi, a l'intuïtiu màgic i a l'escriptor que fou Hipòcrates. Però no són pas els seus deixebles els que podran treure profit de la lectura d'aquest llibre, la qual val per l'exemple que ell cita: com l'observació del detall escrupolós permet la síntesi, i de quina manera una consciència pura



Francis Carco

transposició de la sensibilitat de la gent de vocabulari argòtic a la de l'escriptor. Dedicat a Mario Meunier, el llibre vol, doncs, aixopugar-se sota l'ègida de Pallas Atena en persona. Es que, en efecte, aquest joglar amb les paraules crues — parlo de Carco — ofereix l'originalitat de crear una mena de classicisme apatxe. L'ús de l'argot més autèntic pels personatges de Carco és tan ben portat, enquadrat amb tanta traça en el context, que la lectora més Faubourg Saint-Germain pot entendre'l perfectament. D'altra banda, Carco no tingué com a padrí, quan l'atorgació per l'Acadèmia del Gran Premi de la Novella, Paul Bourget en persona? Avui, aquest gran bohemí burgès — parlo de Carco — ha volgut fer-nos seguir el doble joc del policia i de la seva presa. Els fabricants de daus llatsats, llurs costums, llurs petites manies, els perills dels traidors, els confidents sense vergonya, en un mot, els riscos i aquella noblesa última — no es parla sinó de «paraula d'honor» en el milieu (mentre que els novel·listes de la gent de món no parlen sinó de combinacions i de comissions) —, tot el que fa el pintoresc mental d'aquests tipus tèrbols, l'autor ens ho presenta d'una manera vivent i distreta. Sembla sempre que Carco conté els seus records d'advertit col·leccionista d'apatxeries pintades o observades.

“Hippocrate”

Un redescobriments per als especialistes i una novella mediterrània força curiosa. Gaston Baisette no ha oblidat res de la vida del pare de la Medicina, ni tan sols l'esbós de la iniciació que un tal savi de paraula clara podia merèixer més que ningú. Hipòcrates anà a cercar-la a Egipte. Potser l'autor hauria pogut consagrar, per a ensenyament del profeta, un capítol més extens a aquesta deu hermètica de la ciència. Tant més que ja ens havia preparat a considerar el caire diví — no pas meravellós — de la Medicina. En efecte, Gaston Baisette ha consagrat unes pàgines emocionants a la infantesa ja d'antuvi predestinada del xicot que, gairebé votivament, fou destinat a la Medicina. Les rivalitats de la universitat i del temple de Cos i els de Cnide s'assemblen estranyament a les de certes Facultats de Medicina igualment meridionals, però contemporànies... El mèrit d'aquest llibre s'escau a fer sensible a senzills lectors un text sovint científic. S'hi aprèn, per exem-

ploma dels falsos dogmes. En un estil i amb una composició molt literària, l'autor situa en el seu quadro de saviesa, de passions i de supersticions antigues, els descobriments d'Hipòcrates, dels quals demostra els beneficis per a les generacions posteriors. A exemple del seu mestre, després ell mateix la filosofia del saber.

Safo

Mario Meunier, lloar l'hellenisme del qual seria tan balder com descobrir l'Amèrica, publica un estudi i unes traduccions que permetran al lector de no perdre's en un camí que la política social de certs grecs desvià de la poesia. La llegenda de Safo sàfica és examinada amb una cura la benevolença de la qual només té per origen el desig de situar una poetessa en la seva veritable atmosfera. Dos mil anys després, aquest procés de calúmnia és estrany, però que interessant! La interpretació desagradable donada a una recerca d'elegància moral i física que la poetessa ensenyava a les seves deixebles, s'explica força fàcilment. Però allò de què no es pot regrejar prou l'autor, és la seva contribució a l'estudi del símbol de la caiguda, del suïcidi, tirant-se al mar, de Safo. Allà on els esperits apresats i omesos veuen una forma de càstig del populatxo ingrat, el crític ens convida a pensar en els motius hermètics d'aquest esdeveniment. El Coneixement i la Vida topen ací com en la realitat, però per donar pas a l'exaltació de la immensa elevació d'ànima i d'esperit de la casta i apassionada Safo. Un altre nom ve a la memòria del lector, el d'una altra poetessa, professora també en l'art de ben pensar i de conduir-se noblement: Santa Teresa de Jesús, que, a la moda del seu temps, corresponent a la de l'antiguitat, entrà en el claustre i des d'allí refugí sobre els cors. També testimonià una violència d'estil no menys càlida que la de la poetessa de Lesbos. Els que hi creguin, són lliures de pensar en una reencarnació...

Mario Meunier ha afegit a les seves traduccions, tan obstinades, d'un sentit original tan pur, un estudi sobre Anacreont i unes traduccions de les Anacreontiques, és a dir, dels poemes que ens donen el que degué ésser la poesia d'Anacreont. Cal canviar de disc, per dir-ho així, per passar de l'una a l'altra. Però hom ho fa, per Mario Meunier, amb alegria.

ADOLPHE DE FALGAIROLLE

MERCADER

CAMISES amb REFORÇ JHON
DOBLE DURACIÓ Preus limitats
34, PORTAFERRISSA 34

ACABA DE SORTIR LA TRADUCCIÓ
CATALANA DE L'OBRA DE

LONGUS

DAFNIS I CLOE

(BIBLIOTECA UNIVERS, VOL. XXII)

PREU: 1.50 PESSETES

De venda:

Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

Societat Espanyola de Carbur Metà·lics

Correu: Apartat 190
Telegr.: "Carburós"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 %, DE PURESÀ, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

VESTITS DE BANY
BARNUSOS
LA MILLOR COL·LECCIÓ
ELS MILLORS PREUS
LES MILLORS LLANES

F. Vehils Vidal

32, A. Portal Angel, 34
7, Plaça Universitat, 7

VESTITS DE LLANA
BANY, A 6'75 PTES.

SERVEI ELECTRIC
PER A AUTOMOBILS



ASUMULADORS "Exide"
CARAGE ELECTRIC
CARRER MOTÀ (ARIBAU I DIAGONAL)

LES ARTS I ELS ARTISTES

RESTAURACIÓ D'UN CLAUSTRE

El monestir de Breda

Breda assisteix a la restauració de l'antic claustre de la seva abadia benedictina amb un astorament sense límit. Les pedres centenàries que fins avui eren amenaçades d'un esfondrament definitiu, ara somriuen de nou a la posteritat. Les arcades cansades de mantenir-se en un equilibri precari, veuen retornar per miracle les seves columnes perdudes i reconstruir-se l'encant de la seva remota joventut gràcies a aquesta benemèrita institució dels Amics de l'Art Vell.

El claustre, que queia tractat ignominiosament per inconscients enemics, troba de bell nou, després de tantes generacions hostils, uns homes que comprenen la seva suprema raó de viure.

Quan Manuel Genovart féu a prop dels Amics de l'Art Vell les primeres gestions, qui podia pensar en l'èxit d'avui? Quan el veiem passar en mànigues de camisa, encuriosit, amb la seva figura gegantina i optimista d'arqueòleg en funcions, amb la seva cabellera volant i la seva maquineta de retratar i el seu bastó d'alpinista, qui podia pensar que aquell foraster benemèrit havia de rehabilitar-nos?

Però ara és un fet. La gent de la vila, una estona cada dia, desfilen per davant dels picapedrers i dels paletes per veure el seu vell patrimoni, i els que ni sospitaven la seva existència contempen embadalits aquest miracle de veure reparades les goteres de la pròpia teulada per gent forastera, i quan Jeroni Martorell arriba per a ins-

moni oblidat. Es possible que més endavant, en una sana reacció, tothom cerqui en el propi esperit alguna cosa que pugui en l'esdevenidor convertir-se en patrimoni.

Hi ha en aquestes restauracions, ultra el valor de consolidació d'una obra en pe-



rell, una obra excel·lent de cultura pública, una formidable reacció de curiositat. Tant de bo que l'amor de l'art vell es torni amor de l'art; tant de bo que Catalunya, mentre restaura el seu patrimoni antic, trobi en la seva vitalitat perdurable les normes creadores d'un art nou digne d'ésser també restaurat en la posteritat i en els homes contemporanis la comprensió necessària per col·laborar en la seva realització. Perquè l'art no és funció dels artistes solament, sinó fusió d'una ambició de tots. Perquè també hi ha un art nou en ruïnes que cal restaurar i consolidar. Cal una col·laboració pública perquè els ideals dels artistes contemporanis puguin realitzar-se.

No pot l'arquitecte aixecar els seus edificis sense comanda, no pot en realitat el poeta escriure els seus poemes sense lector. Lector o comanda són com la possibilitat material d'una cosa de l'esperit.

Emociona veure desenterrat un moment de la vida passada que parla novament amb eloqüència d'allò que fou un dia la sensibilitat artística. Emociona potser igualment veure morir en flor un ideal que no troba camí de realitzar-se.

El claustre romànic de Breda podrà d'ara endavant, encara per molts segles, esguardar de fit a fit el futur sense por d'esvaïr-se. El fet d'haver estat vivent li dona el dret persistent de viure. No és la moda que un dia presidí el seu naixement, ni pot



desapareixer com la moda. No és en una paraula la modernitat el que aleshores li donava valor: aleshores i ara era la seva eternitat engalzada en les normes d'una vida ferma i inexhaustible.

JOSEP ARAGAY

Breda, juliol.

(Il·lustracions de l'autor)

Quins arguments!

Alguns, que vivim en una candidesa extraordinària, no sospitaven que entorn de l'adquisició de la Col·lecció Plandiura pogués alçar-se l'enrenou que s'ha armat, i que potser encara durarà una mica, ja que, a l'hora d'escriure això, no sabem què passarà en la sessió municipal en la qual s'ha de tractar l'afer.

No ho hauríem arribat a imaginar mai, i ja es veu si n'anàvem d'errats. El fet és que han sortit adversaris de l'ingrés als nostres Museus d'aquell conjunt important del nostre art, adversaris que han demostrat una combativitat que més valdria que esmercessin en altres coses.

No és hora de sostenir polèmiques amb ells. Amb els adversaris de bona fe, perquè llur impermeabilitat no serà travessada — és impossible que ho sigui — per cap argument. Als altres, els de mala fe, perquè són inconcensibles per definició.

Només calia, doncs, veure qui eren aquests que s'han mostrat contraris a l'adquisició de la Col·lecció Plandiura, per jutjar de l'afer.

No parlem ja de l'ús i abús de la demagogia sentimental a què s'han lliurat. Pensem només en la desconeixença absoluta que molts han demostrat de la vàlua de la Col·lecció, ignorància que els hauria d'haver inhabilitat per parlar i per escriure.

Quan començà de circular el rumor que la Col·lecció Plandiura era oferta pel seu propietari als nostres Museus, semblava que tothom que tingués una ploma a la mà o pogués parlar fora del clos d'una tertúlia d'amics, hi estaria conforme. No diem ja que ho defensaria, perquè no cal defensa si l'atac no existeix.

No ha estat així, per vergonya d'alguns, i hem vist gent que escriuen, gent que tenen un títol acadèmic, fent campanya en contra. Deixem estar el conegut Solà de Canizares, procurant arreplegar uns quants taulells corcats per engrandir, si pot, el seu tinglado polític. Ell deu anar a la seva i no plany esforços ni ridículs. Deixem estar els d'El Correo Catalán, supeditant un interès de partit al de la ciutat. No fem cas de Lluís Capdevila, prou conegut perquè l'hàgim de presentar.

Almenys per mi, que fa anys que el coneix i mig el puc anomenar company, la nota sorprenent l'ha donada el Dr. Emili Mira, en un article on diu que no vol expressar sinó una opinió personal, però tan pintoresca, que bé val la pena de recollir. Després d'allegar els tòpics benèfics obligats, diu el nostre psicoanalista:

«A més, els progressos de les Arts gràfiques i de la Pintura ens permeten avui fer còpies tan meravelloses de les obres d'art que costa inclús als perits diferenciar la còpia de l'original. Tot quant pugui obtenir-se per a l'educació estètica del poble, amb la ràpida visita a un museu d'obres originals (que la majoria veu uns segons tan sols) pot aconseguir-se molt més amb la reproducció i divulgació, mitjançant edicions populars i oleografies a l'abast de tothom, de les seves còpies, encarregades a tècnics solvents.»

Tot ens ho hauríem esperat, tot menys aquest argument dels cromos substituït amb avantatge les obres autèntiques.

Es cert que les arts gràfiques han progressat molt. Puc ensenyar al Dr. Mira reproduccions en facsimil de llibres i gravats antics que són gairebé una falsificació. Però advertiré que són obres d'art gràfic reproduïdes per procediments d'art gràfic també. Ningú no li podrà ensenyar la còpia d'una pintura o d'una escultura que es pugui confondre amb l'original, que no sigui una altra pintura o una altra escultura, d'un cost no pas menyspreable, però de cap gran valor, ni artístic ni material. I ja ens dirà el doctor Mira com es reproduïx el tern de Sant Valeri, per exemple. Amb qui sustenta un criteri tan extraordinari en qüestions d'art, ja es veu que és impossible d'entendre's mai.

Ningú dels que creiem que cal adquirir la Col·lecció Plandiura, no discutirem mai un diagnòstic, per més freudí que sigui, del Dr. Mira. En canvi, ja ens permetrà doncs que no ens deixem convèncer pels seus arguments. Ell, que és metge, potser recordarà que un catedràtic d'anatomia, don Mariano Batllés y Beltrán de Lis, explicava l'assignatura servint-se d'ossos artificials, que no s'amagava de trobar millors que els naturals.

Potser no valia la pena de parlar de cap argument (?) dels que s'han esmerçat contra la compra de la Col·lecció Plandiura, però el que ha allegat el Dr. Mira és tan original, que bé mereix fixar-s'hi un moment.

No cal pretendre convèncer-lo, ni ell ni els que de bona fe (n'hi ha gaires?) són els nostres adversaris en aquesta qüestió. Hi ha demostracions ocioses perquè sempre resulten ineficaces sobre certa mena de persones.

J. C.

Quatre pintors

Boucher, Manet, Ensor i Picasso

Com deïem l'altra setmana, la temporada parisenca d'aquest any ha tingut un final esplendorós amb les exposicions retrospectives de les millors obres de Boucher, Manet, Ensor i Picasso. Per bé que aquests

les exposicions oficials, sofrint la incomprensió i la indiferència abans d'assolir el triomf que avui, merescudament, tot el món reconeix. El solitari d'Ostende, menyspreat pels jurats acadèmics d'ahir, ha esdevingut avui una glòria nacional belga.

A finals del segle passat aparegué un fenomen curiós: el divorci entre els millors artistes i el públic especialitzat. El cas d'Ensor es repeteix a París amb Manet. Perquè, tot i que Manet ben aviat es féu cèlebre, la seva celebració fou deguda principalment a l'«extravagància» de la seva pintura. I acusar-lo d'extravagant equival a una incomprensió.

No siguem exigents amb els crítics d'aleshores, quan actualment tenim un cas semblant amb el nostre Picasso. I a cada nova evolució, sembla que ha d'ésser fatal que així sigui.

Un conjunt tan complet de teles de Manet com el de l'Orangerie, mai no l'havíem vist fins ara. Cent cinquanta obres, de les quals vuitanta vuit són pintures. I d'aquestes teles cal subratllar que més de la meitat són procedents de museus i col·leccions de fora de França. Els francesos han badat.

En aquest conjunt es dibuixen clarament els dos períodes essencials de l'obra manetiana: l'època pre-impressionista — fins els voltants del 1870 — i la pròpiament influenciada pels companys de Batignolles.

Entre els millors exemplars de la primera època, anomenem *Le Vieux Musicien*, la famosa *Olympia*, *Le Déjeuner sur l'Herbe*, *La Toréador mort*, *Un lapin* i *Le Déjeuner dans l'Atelier*.

Els moments de l'evolució impressionista comencen en el fragment del retrat de Berthe Morisot de *Le Balcon* i en les obres: *La Lecture*, *Au Jardin* i *Les Hirondelles*. I de la segona època tenim exemplars definitius amb *La Dame aux Eventails*, *Argenteuil*, *Les Canotiers*, *Le Linge*, *Madame*



Manet — Berthe Morisot amb el ram de violetes

quatre pintors es mereixerien més, no podem dedicar-los més que un article.

Comencem, doncs, pel favorit de Mme. de Pompadour, François Boucher, *premier peintre du Roi*, el mimat pintor de la cort de Versailles, en l'època galant del XVIII francès. I, com en totes les èpoques, cal, abans que res, situar-se: destriar l'aspecte documental de l'obra de la part estrictament pictòrica.

L'actual recull de pintures, tapissos i dibuixos del deixeble predilecte de Lemoine ha acabat de ratificar el nostre criteri: Boucher, en el cenacle dels mestres del XVIII podrà ésser el més representatiu de l'època, però és, a la vegada, el pintor més mediocre. La crítica artístic-literària apreciarà encertadament el parentiu entre les figures de Boucher i els personatges de Marivaux, però la crítica estrictament pictòrica haurà de reconèixer la migrada qualitat de la major part de les seves pintures. Per a un documentat del segle XVIII escolliríem Boucher abans que Chardin.

Però preferim les quatre pomes de Chardin a les quaranta mil Venus de Boucher. No seríem prou equànimes si d'aquesta exposició deixéssim d'assenyalar *La Toilette de Vénus*, el retrat de la *Marquise de Pompadour* propietat del baró Maurice de Rothschild i la famosa *Femme étendue* (*Louise O'Murphy*) com a mostres convincentes del mestratge de Boucher. I cal també no oblidar la magnificència dels seus tapissos i la gràcia dels seus dibuixos. Perquè si Boucher no és un gran pintor, és, en canvi, un dibuixant exemplar. Els moments culminants de la seva obra, cal cercar-los en les tapisseries de Beauvais. Desapareguda la matèria pictòrica, l'artista es manifesta amb tota la vena del seu temperament.

El conjunt de teles de James Ensor exhibides al «Jeu de Paume» ha demostrat, una vegada més, la complexitat de la seva quantiosa obra. En la personalitat d'Ensor hi ha tres facetes característiques. Hi ha l'Ensor de la pintura tradicionalista, gairebé acadèmica, on el color local adquireix meravelloses qualitats, on l'intimisme dels bodegons assoleix una intensitat impressionant. Després tenim l'Ensor impressionista, una mica confusori, però amb una grapa de gran escola. I, per fi, l'Ensor visionari, d'accent expressionista, on l'estil de la pintura nòrdica traspuja en cada pinzellada. Dintre de la moderna escola belga, Ensor és la resultant del realisme de Stevens, de l'impressionisme de Claus i del colorisme de Van Rysselberghe. En l'obra d'Ensor hi ha la convergència de la pintura francesa de finals de segle amb la truculència dels expressionistes alemanys.

Ensor, com Manet, fou també refusat en



Boucher — Tres amors

Edouard Manet dans la serre i el mirífic *Bar aux Folies-Bergère*.

Després de veure aquesta exposició, no es pot negar a Manet un lloc entre els grans mestres de la pintura de tots els temps. I de la mateixa manera, després d'admirar Picasso, aquells mestres li han de fer lloc, per així prosseguir la gran tradició.

Ara veiem clar que el gran valor de Manet no és pas l'impressionisme. Com el de Picasso no és pas el cubisme. Per damunt de l'impressionisme i el cubisme hi haurà sempre Manet i Picasso.

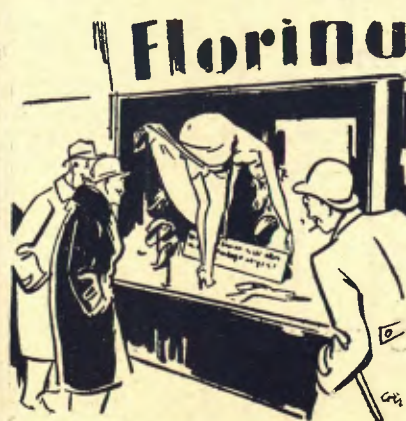
MÀRIUS GIFREDA

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfat" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS



«Demanau a dintre el que no veieu a l'aparador.»

(Der Goetz von Berlichingen, Viena)



El domador de puces. — Lladres! Agafeu-lo!

(Ric et Rac, París)



ENTRE ESTRELLES

—M'han ofert una bona quantitat perquè em quedés a Amèrica.
—Què te l'ha oferta? Una casa europea, naturalment?

(Il Travasso delle Idee, Roma)

RADIO I DISCOS

La Premsa i la Ràdio

Des de fa un temps sembla que ha tornat a pendre cos la lluita que a les seves primeries la ràdio va entaular amb la premsa. Sembla estrany com pot haver-hi qui, d'una banda i l'altra, cerca motius per establir divergències entre aquests dos mitjans de difusió que per res no tenen interessos oposats. Només la por mesquina d'una problemàtica competència de publicitat, sembla haver-les despertat.

El fet que existeixen és evident. Cal repassar la premsa, i concretament les seccions que dediquen els diaris a la ràdio, per veure a què ha arribat aquest estat de coses. Els periòdics, mancants al seu principal deure, que és informar el públic, han prescindit de publicar els programes de les emissores d'ací, reservant, però, lloc a les foranes. És a dir, de les emissores de les quals no hi ha raó de competència de publicitat, no hi ha res a dir. Les d'ací, però, que han de viure d'ella, no es poden tolerar.

Completament aquesta dèria en una forma gairebé pintoresca l'acollida fraternal que han trobat les divagacions d'un senyor que s'entesta a voler atribuir a les emissions de ràdio totes les perturbacions atmosfèriques, i això amb una temporada com aquesta, de nuvolada contínua, dins la qual sens dubte hi haurà qui s'escolti qualsevol dissertació que tracti d'explicar aquestes perturbacions sense massa base científica.

Val a dir, però, que des de les emissores s'ha fet en moltes ocasions tot el que s'ha pogut contra la premsa, i això, com deïem al principi, no vol dir més que l'afició a entestar-se en una divergència que no té cap explicació.

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa de l'Ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

La ràdio i la premsa, és veritat, són dos mitjans de difusió, però no són els únics; n'hi ha molts altres, entre els quals no hi ha cap raó perquè hi hagi lluita. Entre el cinema i el diari, per exemple, no hi ha cap antagonisme; tampoc pot ésser-hi entre el cinema o qualsevol espectacle i la ràdio, però així i tot, al principi hi va ésser. És la prevenció natural dels esperits petits contra les novetats. Els mateixos empresaris que coaccionaven els autors perquè no autoritzessin la radiació de llurs obres, han anat després a cercar a la ràdio, no sols la propaganda, sinó fins i tot la radiació de l'espectacle complet com a mitjà d'atraure el públic a les sales.

Aquí no preocupa les empreses periodístiques que es deixi de comprar el diari per a escoltar la ràdio. A estones es fa tot alhora. Tampoc ara interessa, després de la reglamentació, la prioritat d'oferir les noves al públic. És més, els diaris ofereixen llur organització d'informació a les emissores; i també, a la inversa, hi ha diaris que es serveixen d'una emissora de ràdio particular. Només doncs hi ha la lluita per l'anunci, o millor, pel seu import; però, és que només és la ràdio la que dona anuncis, demés dels diaris? És molt estrany que aquests no es preocupessin fins ara d'aquest afer, però és que fins ara no s'ha iniciat una minva de la publicitat, que més aviat tendia a augmentar i omplia tots els mitjans. Precisament les emissores de ràdio no han augmentat la publicitat darrerament. Potser aquesta és oferta amb poca solta i en forma que retregui l'anunciant, però el fet és que avui ací també ha arribat la crisi i és molt natural que se'n ressentin els diaris i totes les manifestacions de la publicitat, i voler cercar nemi amb la lluita entre elles, poc pot fer per arranjat-ho. Cal, si una reglamentació de la publicitat radiada, ram en què encara hi ha molta feina a fer, reglamentació que també pot arribar a la publicitat escrita, però això és anar-se'n del tema. De moment els diaris reben la represàlia de multitud d'indústries i activitats, relacionades amb la ràdio, que han prescindit dels anuncis de premsa i n'han cercat uns altres, amb perjudici immediat per als diaris.

J. A. G.

NOTES DIVERSES

Un programa reial

A les illes hawaianes, territori molt independent del Govern de l'Oncle Sam, el rei Kamehameha I, conegut pel «Napoleó de l'Oceà Pacífic», exerceix amb molta pompositat el regnat d'aquell — podríem dir-ne — paradís terrenal.

Recentment, aquest monarca ha celebrat el seu aniversari als jardins del vell Palau. Amb aquest motiu, l'emissora K. G. U. d'Honolulu ha retransmès tota la cerimònia, la qual ha causat gran sensació a Nord-amèrica per l'originalitat i luxe amb què ha estat portada a cap.

L'art de contar contes

La Funkstunde de Berlín ha organitzat un concurs original. Es tractava de contar una història sobre un dels temes següents: La meua arribada a la ciutat; inquietuds femenines; la meua ocupació preferida; una aventura alegre.

Tot hom podia participar a aquesta prova; malgrat això, el resultat fou molt poc satisfactori.

Dels 800 candidats que es presentaren, 50 foren admesos a un assaig davant el micròfon. Entre aquests, solament set foren trobats microfònics. Invitats a fer una emissió davant el públic, els diaris i els ràdio-escoltes opinaren que les històries eren poc originals.

La Funkstunde té la intenció de rependre aquesta prova, fent-la més natural. S'enviaren ràdio-repòrters a recórrer la ciutat, cercant nous contaires.

Històries contades en família, al cafè, al carrer, seran impressionades, i els discos seran presentats al públic.

Comprès, comprès...

Un barceloní visita un amic seu que viu en un poble de mala mort. Es fa la tradicional volta per la casa i després d'haver admirat totes les habitacions, el barceloní s'estasia davant una antena miniatura, tan petita que sembla una joguina.

—Per què utilitzeu una antena tan petita? — pregunta l'invitat sorprès.

I l'altre, amb un aire digníssim, respon: —Per a poder captar les ondes curtes.

Ràdio-discussió

L'acció en un bar de tercera categoria. A l'entorn d'una taula, seuen cinc o sis individus, els quals tot prenent cafè discuteixen sobre l'encalç dels respectius aparells receptors.

—Amb el meu aparell, he escoltat perfectament Moscú i Hilversum — diu l'un.

—Oh! Jo vaig més lluny! Amb el meu he arribat a escoltar Helsingfors i Oslo, amb molta claredat i potència.

—Doncs jo — respon un tercer — he escoltat amb el meu les emissions de Moscú, Hilversum, Helsingfors i Oslo, totes quatre a la vegada.

Propaganda nacionalista

De mica en mica, la ràdio japonesa es va posant al servei del nacionalisme. Per a mantenir l'ànima popular en disposicions heroiques, l'estació de Tòquio realitza cada dia retransmissions de Mukden, és a dir, del front de guerra.

Hom pot jutjar l'eficàcia d'aquesta propaganda si s'afegeix que el primer ministre ha presidit fa poc un gran banquet en obsequi al primer milió de sens-filistes japonesos.

MÚSICA FRÍVOLA

Els fragments de la sarsuela *Luisa Fernanda* sembla que perduraran temps en els programes de discos. Aquest estiu es poden sentir a tots els envelats, on les orquestres ofereixen, arranjats en forma de ballables, els fragments que s'hi presten. Quan una obra té èxit, se'n treu tot el profit imaginable. Fins d'aries i duos se'n fan ballables, retallant la melodia per on convingui. D'aquests arranjaments per a ballables n'hi ha dos que ens ofereix l'Orquestra Demon's: l'un, de l'escena del segon acte: la popular masurca que aquesta orquestra transforma sense dificultat en un alegre fox; l'altre, a base de la cançó havanera, model de melodia de bon gust, que l'Orquestra Demon's conserva sense acudir a la instrumentació típica. Amb només sostenir la melodia amb els instruments de metall amb sordina, el fragment no desdita per haver estat traspassat, i es té l'avantatge de sentir-lo en bona forma, cosa que difícilment es pot obtenir a la representació escènica, on, essent un detall anecdòtic, és gairebé sempre encomanat a elements de modestos mitjans vocals. També trobem en el catàleg del mes dos fragments de la mateixa obra cantats per Mary Isaura i el tenor Simon, i llur interpretació poc novetats ens proporciona; fins i tot en algunes ocasions no resisteix aquest disc la comparació amb altres interpretats per artistes d'anomenada.

De l'Orquestra Demon's és també el fox *Cant a «El be negre»*, marxa humorística que amb aquesta orquestra canten els integrants d'aquell setmanari. No cal allargar-se en comentaris; uns quants compassos són prou per encabir un mateix tema que variant de tonalitat constitueix tota la marxa; parlar-ne massa seria indiscreció i, a més a més, com diu la cançó, «qui amb ell es fica, pobrissó, ja està perdut».

En aquests temps de música a l'aire lliure, els ballables s'imposen i els programes de discos els donen a dojo. De fox hi ha els dos que interpreta l'Orquestra Ambrose: l'un, que només passa ara que els ballables són molt necessaris; l'altre, *Pluja a la teulada*, vol tenir al principi un descriptivisme que després no continua, sinó que es transforma en un ballable més.

En canvi tots els discos de l'Orquestra Azpiazu, del Casino de La Havana, són ben estimables. Aquesta orquestra, la que va incorporar la rumba cubana a la música coreogràfica internacional, no ens ofereix

mai vulgaritats. De rumbes avui se'n publiquen moltes, però poques com *Aquellos ojos verdes*, de melodia bellíssima, i la popular *La ruñidera*, antiga cançó cubana que el chor d'aquesta orquestra canta amb molta gràcia, ajudat per una orquestració que, sense adularar la nota exòtica, la completa i refina llevant-li el regust local.

J. G.

Luisa Fernanda. — Mazurca. — Moreno Torroba. — Org. Demon's Jazz. — Cia. Gramòfono AE 3990.

Habanera. — Id. Id. Id.

Duo de la rosa. — M. Isaura i V. Simon. — Cia Gramòfono DA 4213.

Romança de Xavier. — V. Simon.

Cant a «El be negre». — Marxa corejada. — Org. Demon's Jazz. — Cia. Gramòfono AE 3986.

La java de milja nit. — Java. Id. Id.

Was that the human thing to do. — Fox.

— Orgu. Ambrose. — Cia. del Gramòfono AE 3999.

Pluja a la teulada. — Fox. — Id. Id.

La Ruñidera. — Rumba. — Org. Azpiazu del Casino de La Habana. — Cia. del Gramòfono AE 4000.

Aquellos ojos verdes. — Fox. — Id. Id.

— Guillem? Tots els vicis i ni un centim. Els set pecats sense els capitals.

(Il Travasso, Roma)



— Guillem? Tots els vicis i ni un centim. Els set pecats sense els capitals.

(Il Travasso, Roma)



GENERAL
MOTORS
RADIO

RADIO-LOT

Passeig de Sant Joan, 17
BARCELONA

Recorda una vegada més que
pot oferir-vos els receptors
de la més alta qualitat
fabricats per

General Motors Radio

El millor prestigi en ràdio-recepció

L'acció en un bar de tercera categoria. A l'entorn d'una taula, seuen cinc o sis individus, els quals tot prenent cafè discuteixen sobre l'encalç dels respectius aparells receptors.

—Amb el meu aparell, he escoltat perfectament Moscú i Hilversum — diu l'un.

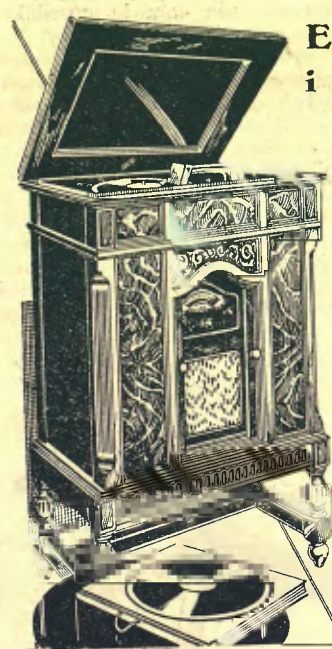
—Oh! Jo vaig més lluny! Amb el meu he arribat a escoltar Helsingfors i Oslo, amb molta claredat i potència.

—Doncs jo — respon un tercer — he escoltat amb el meu les emissions de Moscú, Hilversum, Helsingfors i Oslo, totes quatre a la vegada.

Propaganda nacionalista

De mica en mica, la ràdio japonesa es va posant al servei del nacionalisme. Per a mantenir l'ànima popular en disposicions heroiques, l'estació de Tòquio realitza cada dia retransmissions de Mukden, és a dir, del front de guerra.

Hom pot jutjar l'eficàcia d'aquesta propaganda si s'afegeix que el primer ministre ha presidit fa poc un gran banquet en obsequi al primer milió de sens-filistes japonesos.



**El més perfecte
i més elegant
aparell
Ràdio-Fonògraf**

Després de nou anys, les fàbriques ATWATER KENT segueixen mantenint la reputació d'ésser els primers constructors de ràdio.

Més de 4.000.000 d'aparells distribuïts per tot el món són la millor prova de la confiança que mereixen al públic.

**ATWATER
KENT** RADIO
FONOGRÀFO

AUTO ELECTRICIDAD, S. A.

Diputació, 234 - BARCELONA

Madrid - València - Sevilla - Alacant - La Corunya

S'està exhaurint la primera edició

URSS

La República de Treballadors

Per J. TERRASA

Un reportatge directe, il·lustrat
amb fotografies de primera mà.

PREU: 3 PESSETES

Descompte als subscriptors de MIRADOR.
Vegeu en aquest mateix número el butlletí de comanda

EDICIONS "MIRADOR"

**ESCOLTEU LES EMISSIONS D'EAJ-15
RADIO ASSOCIACIO, L'EMISSIONA CATALANA**

Concerts selectes per la seva orquestra, integrada per artistes de destacada personalitat musical. Concerts corals pels millors orfeons de Catalunya. Sessions de ballables per jazz, bandes, orquestres. Sardanes per cobles. Discos seleccionadíssims. Emissions fototelegràfiques, reportatges, retransmissions de partits de futbol, concerts, conferències, cursos d'idiomes, sessions infantils.

FEU - VOS SOCIS DE **RADIO ASSOCIACIO** Oficines: Ronda Universitat, 25, enl. - Teléf. 24853

Compreu la revista setmanal CATALUNYA RADIO, portaveu de Ràdio-Associació

Els subscriptors de MIRADOR tindran dret a adquirir el llibre URSS, la República de Treballadors, amb un descompte del 10 per 100 si ens trameten, degudament omplert, aquest butlletí.

Nom

Adreça

Població

Forma de pagament (si postal)

de

de 193

Signatura